JOHAN SKJOLDBORG

EN STRIDSMAN

FORTÆLLING

===

GYLDENDALSKE BOGHANDEL / NORDISK FORLAG /
KJØBENHAVN / KRISTIANIA / BERLIN / LONDON / MDCCCXXI

Forlagets Trykkeri, Berlin.

Trykt ialt i 22000 Eksemplarer
(Første Udgave udkom 1896)

Förord till den elektroniska utgåvan

Första upplagan utkom 1896. Denna bok, som tillhör University of Michigan Library, har scannats av Google Books. Den anpassades för Projekt Runeberg i december 2012 av Bert H.

Til

den danske Husmand!

Du Husmand, som ørker den stridige Jord og vover din Arm og din Bringe, som drager Kulturens det første Spor med Plovjærnets sølvblanke Klinge, — mer Ridder du er med din barkede Haand end mange, der pyntes med Stjerner og Baand og tripper paa bonede Oulve.

Du rydder til Samfundet bredere Grund derude paa Lyngen og Sandet, du vinder dig Ager hver Arbejdets Stund og lægger din Vinding til Landel Men stille du øver din Dont og din Daad. Hvor andre kun kender en Kugle til Raad, du krummer til Tag dine Næver.

Du lærer, hvorledes man bygger sig Hjem, du gamle og bøjede Slider, — det lære du mig, og det lære du dem, der trætte ad Asfalten glider — og Manddom, den banende Viljes Vægt, du sanker i Arv til den kommende Slægt, der fostres i Udmarkenns Hytter.Du Stridsmand, du stille Kulturens Soldat, som ikke har Rang iblandt Helte, som regnes for intet mod den Akrobat, der springer i Gøglernes Telte, — for dig mine Døre jeg aabner til Fest! Kom, hvil dig og vær du min hædrede Gæst, min Dug jeg — den bedste — dig breder!

Og segner en Gang du paa Valpladsen ned — en fremmed i Menneskevrimlen, og lyder ej anden Slags Tale derved end Trækfugleflugt under Himlen — jeg søger din Grav, og jeg rejser dig Sten, en Bauta paa Heden, et Minde fra en, som kendte dit Liv og forstod det.

*

Til

den danske Husmand!

Du Husmand, som ørker den stridige Jord og vover din Arm og din Bringe, som drager Kulturens det første Spor

med Plovjærnets sølvblanke Klinge, — mer Ridder du er med din barkede Haand end mange, der pyntes med Stjerner og Baand og tripper paa bonede Oulve.

Du rydder til Samfundet bredere Grund derude paa Lyngen og Sandet, du vinder dig Ager hver Arbejdets Stund og lægger din Vinding til Landel Men stille du øver din Dont og din Daad. Hvor andre kun kender en Kugle til Raad, du krummer til Tag dine Næver.

Du lærer, hvorledes man bygger sig Hjem, du gamle og bøjede Slider, — det lære du mig, og det lære du dem, der trætte ad Asfalten glider — og Manddom, den banende Viljes Vægt, du sanker i Arv til den kommende Slægt, der fostres i Udmarkenns Hytter.Du Stridsmand, du stille Kulturens Soldat, som ikke har Rang iblandt Helte, som regnes for intet mod den Akrobat, der springer i Gøglernes Telte, — for dig mine Døre jeg aabner til Fest! Kom, hvil dig og vær du min hædrede Gæst, min Dug jeg — den bedste — dig breder!

Og segner en Gang du paa Valpladsen ned — en fremmed i Menneskevrimlen, og lyder ej anden Slags Tale derved end Trækfugleflugt under Himlen — jeg søger din Grav, og jeg rejser dig Sten, en Bauta paa Heden, et Minde fra en, som kendte dit Liv og forstod det.

*

FRA Skagerak slynger sig ind over fladt Land langstrakte Flyvesandsbjærge, der samles i Knuder og spredes i Kæder. Paa Fladerne mellem disse Sandmiler stiger Røgen op fra ensomt liggende Hytter, og her gaar Nybyggeres Plove.

Her er et urgammelt, udyrket Land for ungt Mod og unge Arme, for dem, der ikke ejer Ouldnøglen, der aabner Indgangen til de fede Marker, hvor Kløveren gror. Her er ingen Menneskehaand til at lede Vandet, der siver og rinder, hvor det vil, gennem Klittens golde Sand og afsætter rolket Rust paa Oræssets Stængler, som svajer i den stille Strøm: et herreløst Land for Jordens Kryb og Markens Dyr.

Fjæmt fra kommer en enlig Vandrer hen over en saadan Klitfladning. Indtrykket af ham synes næsten at forsvinde i denne Natur, hvor Menneskespor er smaa og faa. Men han træder saa fast og sikkert i Jorden, som nærede han ikke mindste Tvivl om sin Evne til at undertvinge den. Der er Ungdommens kække Spænd* kraft i hans Holdning og Livsmodets friske Takt i hans Oang. Og naar man ser det frejdige Blik i denne Nybyg* gers brune Øjne, saa forstaar man, at her blinker en Natur, der er mægtigere end den, der omgiver ham.Hen mod det lyngtækkede Hus, hvor han har rejst sin Arne, styrer han sine Trin. Og der bukker han sig ind gennem den lave Dør.

„Naa, hvad sagde saa Jens Nørgaard?" spurgte Konen.

„Jo,“ svarede Søren, idet han trak sin Vadmelstrøje af og hængte den paa et Søm i Bjælken, „han vilde nok lade Pengene blive staaende, til vi kunde faa et ordentligt Kreditforeningslaan!“

„Det var jo godt!“

„Jo.“ Han lod Haanden fare gennem Haaret og saa ud af Vinduet. „Jo, det forstaar sig!“

„A tykkes, ligesom der er noget i Vejen for dig, Søren!“

„Mig! — Nej! — Der kan jo altid være saadan et og andet. Nej ellers . . .

„Der er noget, du tænker paa, Søren! — Hvad?“

Han saa venligt til hende: „Er der noget, a tænker paa?“

Hun flyttede sig tæt til ham og sagde indtrængende: „Der er noget!“

Han smilede. Derefter sagde han hastigt afbrydende: „Hvad var det, a vilde sige — æ — har Niels Pind ikke været her i Dag? — Naa, for han snakkede om, at han vilde have mig til at grøfte for sig.“

„Nej, men . . . .“

„Det er sandt! Gamle Ane Sofie har da hængt sig i Nat, spurgte jeg oppe i Byen!“

„Har hun hængt sig?“

„Lus og Mog og Sult var jo ved at æde hende op, og i Dag skulde hun have været i Fattiggaarden. Dér har hun jo aldrig villet hen, og saa i Nat hængte hun sig i Sengebaandet!“„Herregud! Det sølle, gamle Skrog! Hun var da ellers saa skikkelig."

„Hellig-Per mente rigtignok, at hun brænder i Helvede, og paa ham at tykke var det helt rosomt, men.. ..“

„Hum, ja — Hellig-Per!“

„Naa, Ane! A maa ud at grave et Stykke inden Aften!" udbrød han og sprang rask op.

„Er det saa ikke bedst, du trækker dine daglige Bukser paa, bette Fa’r! .... Hm! Det sølle, gamle Skrog!“ sluttede hun tankefuld.

— Da Solen luende rød var sunken ned bag Havets Klitter, kom Søren Brander ind fra Arbejdet med Blodet bankende i alle Aarer, med Sveden dryppende fra Øjen-haarene, og satte sig træt paa Bænken.

Der var stille ude og stille Inde. En rigtig Mørk-ningsstilhed, hvor al Livsvirksomhed aander ud i Aftenhvile og Tankerne let bliver til Drømme, — især for en Mand, der sidder i sit Nybyggerhus og lytter til Hustruens Sang over Vuggen, hvor den førstefødte ligger.

Han blev længe siddende. Tonerne tyktes ham saa fulde af Haab. Og der var ligesom Andagt i at høre derpaa, syntes han, alligevel det var ikke andet -end en Vise.

Da Sangen hørte op, rørte ingen sig i lang Tid

— man var ligesom ængstelig for at skræmme noget bort.

Endelig sagde han lavt: „A snakkede da ogsaa med min Fa’r i Dag!“

Han tav med, at han havde truffet ham dinglende paa Gaden, og at han havde hjulpet ham i Hus, thi han mærkede endnu paa sin Kind Skammen brænde efter Spidsrodsgangen forbi de mange nysgerrige Øjne.Han saa tydelig for sig det søigelige Billede af den gamle, forfaldne Mand, der sank holdningsløs ned paa Stolen, med det dorske Blik, de syge Klynk og den fuldes letfældte Taarer ned ad slappe, posede Kinder. Men tillige følte han dybere end før, at denne Mand var hans Fader, og at de to hørte sammen.

„Hvordan staar det sig?“ spurgte hun deltagende. „Aa, — hva' —“

„Han bo’r vel ved Svenskeren endnu ?“

„Ja, og Brød-Karen er der ogsaa,“ svarede han med Øjnene mod Oulvet. — „Det er ikke saa godt for saadan et gammelt Menneske, Ane!“

„Nej, det er jo ikke saa godt“

„A vilde endda nødig, han skulde paa Fattiggaar-den; det vilde gøre ham gruelig ondt, den gamle!“ Sørens Røst skjalv og havde den rene og ægte Klang, 90tn altid følger de Ord, der kommer fra et varmt og godt Hjerte.

Nu vidste hun, hvad det var, der før havde optaget hans Tanker.

Efter en Stunds Forløb, efter en lang Række Forestil* linger og Overvejelser, ytrede hun: „A véd ikke, Søren, skulde vi prøve at tage ham ud til os?“

Han svarede glad: „Tykkes du, bette Ane, saa vil a da ikke have imod det!<(

„Vi kommer vel over det,“ mente hun.

„Ja, det er jo ikke for det meget, han spiser, men . . . .“

„Det værste er snart med Sengeklæder, — men lad os i Guds Navn prøve det!“

Han knugede hende tQ sig.--

„Hvad sagde Jens Nørgaard ellers ?*‘ spurgte hun.„Jo, han var meget ferm. A skulde da se hans Besætning og saadan .... og saa vilde han sælge mig en Moseparcel!“

„Naa!“

„Men der kan }o blive nok at rykke i foruden. Vi skulde jo have bygget en Smule til Sommer, — det kan den gamle hjælpe ved — og saadan. — Naar vi saa kunde faa et Par stærkere Stude og en Ko eller to til, se saa kunde vi faa det godt, Ane!" udbrød han.

„Mon vi saa ikke kunde faa lidt mere inden Døre ogsaa?“

„Jo, jo! — og som vi faar mere dyrket, vi har jo Jord nok, saa kunde vi maaske faa os en Hest, du, og hvad siger du til en Fjedervogn, naturligvis en meget billig en? .. .“

„Ja lad os nu se! — Lad os give os taalmodige til det, Søren! Lad os . . . .“

„Det var da ikke saa urimeligt, om vi fik os en Hest, vel?“

„Nej, saamænd!“ Hun smilede. „Men a synes ligegodt . . . .“

„Det var kanske slet ikke saa galt endda, at vi kom i Klitten; — der var da for Resten heller ingen andre Steder, der vilde give sig!“ bemærkede Søren, idet han krængede sin Vest af, da de skulde til Ro.

Da de havde ligget noget, sagde han: „Ane! A var tilfreds, vi havde ham herude, den gamle!“II

Søren havde i sine Ungdomsaar haft Branderslægtens stærke Tilbøjelighed til muntre Lag. Han var den livligste Svend baade langt og nær, den bedste Kammerat og den lystigste. Han var det saa helt, saa umiddelbart af Hjertets unge Lyst, at han rev alle med. Han gav sig hen med oprigtig Styrke, med en Udholdenhed, der nødig standsede før ved den yderste Orænse, den sidste Hvid. Derfor var han Svinghjulet 1 sit Selskab.

Vel havde han passet sin Tjeneste upaaklageligt. Men i Legestuen og ikke ved Arbejdet fandt han den susende Strakthed, som stemmede med hans Livstrang.

Aarene var gaaede med Kaadhed, Leg og gale Streger. For ham hengled de som en Sommerdags Timer for den unge Fole, der aldrig har haft en Sele om sin Bringe.

Saa var Vendepunktet kommet.

Det var en Junidag. Der var Folkefest i Kratholm Skov ved Fjordby, hvor han den Gang havde tjent. Paa Festpladsen gik Folk med løst hængende Tøj og pustede af Varme, thi Solen brændte lige ned gennem Skovaabningen. Fra Vaffelbagerier og Ildsteder steg Røg og Damp. Danseboden var en hoppende, mylrende Masse, som en Gryde i Kog. Og oven over stod den tunge Luft og bævrede af Hede mellem Træstammerne. Svir og Sværm og tilsidst Slagsmaal.

Søren var kommen af Vejen, var tumlet over det raslende Løv og de knasende Grene, ned over Engen, som breder sig mellem Skoven og Fjorden. Her ved en rindende Bæk, hvor nogle runde Sten dannede Overgangen, sank han ned mellem gule Kabbelejehoveder og sov ind.Han vaagnede ved, at noget køligt rørte hans Pande. Ved Siden af sad Ane med et vaadt Lommetørklæde i sin Haand. Hendes Kjole var opkiltet. Det blomstrede Hovedklæde af sort Halvsilke laa et Stykke borte ved Siden af hendes graa Sommertrøje med de store, brune Knapper. Hver Enkelthed opfattede han grant. Græsset var friskt af nyfalden Dug, Bækken klukkede og plaskede frem over den stenede Bund, og fra Teltlejren lød Horn* musik gennem Aftensvalen.

Alle disse Indtryk kom saa friske til hans Bevidsthed; thi han var vaagen, som han aldrig før havde været. Det kom af, at den unge, vakre Pige sad her hos ham, de to alene for sig selv her paa denne grønne Eng.

Da han saa hendes rene Aasyn bøjet over ham, kunde han have klynget sig til hende og bedet hende tusinde Gange om Forladelse, endog hun egentlig var en fremmed for ham, — men hun havde saa dejlige Øjne.

Og det var, som om noget, der havde ligget dybere gemt i hans Indre, kom frem til Lys og Luft og Uv, og dette Liv vældede op af Glæde over at være bleven til.

Han stirrede forundret paa hende, som om hun var et aabenbaret Lysvæsen, og dog vidste han alligevel godt, at det ikke var andre end Per Madsens Ane fra Mastrup, hvem han i over et Aar havde tjent i Gaarde sammen med.

Hun tog hans Hue fra Grønsværet og satte den paa hans Hoved. Ham forekom det, som hendes Haand rørte ved hans Hjerte.

De fulgtes ad enlige Markstier, der slyngede sig mellem Korn og højt Græs. Og Sommematten var saa lys og saa fuld af søde Dufte . . .

En Stridsmand 2Det var ud fra dette Kærlighedsliv, at Vendepunktet var kommen. Det var herfra, at han brød ud fra sin Slægts letsindige Veje. Nu sad han i sin Husmands-hytte og lod Tankerne strejfe ind over Fremtidens ukendte Land. Han gjorde det med ængstelige Anelser, thi det bares ham for, at derude paa de mørke og vejløse Egne, der stod et stort Krav, ingen kan slippe forbi, og ventede paa ham med Livet i den ene Haand og Døden i den anden. Han blev andagtsfuld i Sindet, thi Livets Alvor drog ham nær.

Rundt om hans Hytte bredte sig det tavse Land, der var bunden af Lyng og Pors, de sure Sige og de flyvende Banker. Men det var, som om Buskene og Marehalmen hviskede til ham om et Liv, der laa under deres Rødder, et slumrende Liv, han skulde vække. Hver Plet drog ham til sig, og her følte han sig fæstet til Livstjeneste.

Maaske var dette ham ikke stærkt bevidst, men det var alligevel saadanne Tanker og Følelser, der dannede Understrømmen i hans Sind I disse Tider. —

„A tror, a vil have plantet et Læbælte om Ejendommen, Ane!“ sagde han en Dag til sin Hustru.

„Tror du, det kan gro?“ spurgte hun.

„Det skal i al Fald prøves !**

„Det kunde du jo!“ svarede hun og saa op.

„En Række Træer langs med Skellet, det vilde se godt ud, hvad!“ vedblev han og saa lyst ud for sig.

„Ja, bare det vilde gro!“

„Jorden skulde naturligvis kulegraves og saa en stor Grøft udenom. Saa fik vi det ogsaa saa herligt for os selv; — og saa kunde Folk da ogsaa se, hvor En boede,“ tilføjede han og saa’ til hende med et Smil.

Hun smilede igen og rystede ganske lidt paa Hovedet.„Ja, da skal det nok blive, om Oud vil og Ole vil og Tøjet det vil holde, som han siger, Ole Fragtmand !“ sluttede han og gik ud i Stalden til sine Dyr.

Bag en alentyk Tørvemur stod to smaa Stude, to gamle Køer og en Kalv. De trippede i Baasene, da Søren kom med Favnen fuld af tørt Klitfoder, som de kastede sig over med stor Graadighed. Mens de gnaskede paa Halmen, kælede han for dem, kløede dem og snakkede forskelligt med dem. Derefter faldt han i Tanker, og det varede længe, inden han kom ind i Stuen, hvor han satte sig med en Bemærkning om, at de maatte se at faa bygget til Sommer, om det paa nogen Maade kunde lade sig gøre. — „A tror ellers, at den brogede Kalv bliver til et helt Høved, Ane!“ lagde han til noget efter.

„Det var da morsomt 1“

„Ja, det tror a skam!“

Efter en Stunds Forløb sagde han: „Syng en af din Fa’ers Viser, Ane, det er saa rosomt i Mørkningen!"

Med Barnet ved Biystet vuggede hun Takten med Overkroppen og sang:

Ej Oods og Ould jeg spørger om, naar jeg har Sjælero.

Er Sundhed kun min Ejendom, saa er jeg glad og fro.

Og stedse op mod Himlen klang min Morgen- og min Aftensang.

Naar Solen luerød opgaar i gyldent Straaleskær, naar Engen tæt med Blomster staar og Agren Vipper bæ’r, da tænker jeg, at denne Pragt blev til vor Lyst ved Herrens Magt.

2*Og naar ved Aften Sol gaar ned og Fuglen tier kvær, naar al Naturen aander Fred, jeg feler, Oud er nær.

Da hviler jeg min trætte Arm og slum rer ind fra Dageas Larm.

III

Allerede i Slutningen af Februar smeltede Sneen, og straks var Søren Brander ude med sit Favnemaal. Han maalte paa kryds og paa tværs, overvejede og inddelte. Han gjorde det paa den ene Maade og paa den anden Maade. Ogsaa oppe i de høje Klitter, som tilhørte ham, vandrede han længe om og stod og spejdede til alle Sider.

Han var ikke stor, vist heller ikke særlig stærk, men enhver af hans Bevægelser var ejendommelige, snare og spændige, og i det noget blege Ansigt, der indrammedes af brunt, kruset Kindskæg, lyste et Par vaagne Øjne, der blinkede af Energi.

En Søndag kort efter, før Frosten endnu rigtig var af Jorden, ilede to Mænd med Digearbejde i Skellet paa Søren Branders Lod. Det var aarle Morgen, køligt og taaget, og hvidt Pudder hang endnu i Lyngrisene. Solen brød dog stærkere og stærkere igennem, glimtede paa Rimens tusinde Krystaller og drev Damp og Ange op af den rygende Jord. Kampen mellem Natten og Dagen, Vinteren og Vaaren, en Fødselsfest for det ny. Nu gryede det ogsaa over Sørens Fremtidsplaner, som han i Dag troede mere fast paa end nogen Sinde. Lethændet førte han sit Redskab, og Tanken syntes at være langt forud for Haanden.Arbejdsmanden Jens Bjærg, som hjalp Søren, var en tungere Natur, der brød tværs paa. Han havde saa bred en Ryg med krydsede Seler over en blaastribet Bluse. Hans Spade gik med eet Sæt lukt gennem Rødderne, og rundt om ham væltede Jorden op som fra en Gravemaskine. Han var nemlig en overhaands stærk Mand.

„Har Peter Vibe ikke ogsaa lovet at hjælpe dig?“ spurgte han og hvilede sine Arme paa Spaden. De knoklede Hænder var laadne af lange, mørke Haar. Et stærkt Fuldskæg groede over hele Ansigtet, og tykt og tæt og langt hang Haaret ham som en Manke ned i Panden. Mellem al denne Haarvækst sad et Par godmodige Øjne og smilede i godt Lune.

„Jo, a tænker, at han snart skulde være her!" svarede Søren og lod Blikket strejfe Diget.

„Han ligger vel paa Reden endnu, Viben!«

„Aa, han er ellers en tapper Slider; han er saamænd saa stiv som et Stykke Træ. Men siden han kom paa Sognet, er han jo som lidt ligeglad!«

„Ja, han har jo ogsaa den store Skade nedenom,« bemærkede Jens og spyttede i Hænderne. „Og han har kanske ogsaa haft en vel ringe Indendørs-Besætning,« tilføjede han og trykkede Spaden ned med sin Træsko.

„A tror endelig, hun har været flink nok, Konen. En Krones Penge om Dagen til en halv Snes Mennesker, det er saadan hen ved en drka 10 Øre til hver; der kan egentlig ikke være meget at fedte hen ved det, Jens!« 1

„He! Nej, det er sg’u sandt og vist, he!« Jens hev en vældig Spadefuld op.

„Der har vi Manden,« udbrød Søren og smilede. „Og han ta'er ogsaa nok Ordet med det samme!«„Ja, Peter!" Jens skubbede Huen ned i Nakken og lo. „Han er ikke naadig. Han bruser s’gu lige saa højt, som han plejer, den arme Rad, og fører saa stort et Sprog som nogen Proprietær, he! Men det lader til, at han holder Humøret ved det samme, og hvad saa —!"

Peter Vibe nænnede sig med sit Redskab over Akselen. Et Hul paa hans ene Træsko var bødet med en Lap af et gammelt Støvleskaft, og hans blaa Hver-garnsbukser bar paa Knæerne store, sorte Klude, paasyede med lange, hvide Sting. Men Peter nynnede fornøjet og lod til at være i den lyseste Stemning.

„Naa, hvad er egentlig Meningen med dette her, Søren ?** spurgte han og brystede sig.

„A vilde jo forsøge, Peter, om a kunde faa Lodden indhegnet og kulegravet til nogle Træer her for Vesten,

— at begynde med!" svarede Søren Brander og pegede med Haanden.

„Træer!" tog Peter paa. „Hum! — Her kan sandten aldrig gro Træer i sine Dage! Oud forstaar, hvordan Mennesker kan komme paa saadanne Tanker!" Han spyttede foragteligt Skraaen ud og hug Spaden i Jorden, som om han vilde sønderhakke al den Dumhed, der var til paa denne taabelige Klode.

Derefter løsnede han et uldent Halsklæde og stoppede frisk Kardus i Munden. „Ha! ha! Tho den Orøft er minsæl ikke bredere, end en Frø kan skræve over den!"

Jens Bjærg løftede sit buskede Hoved og svarede: „A tror sikkert, at en Vibe mageligt kan ligge her, Peter, om ogsaa den breder Vingerne!"

Saa fløjtede Peter Vibe en Visestump og tog fat med de andre. —Efter en anstrengende Dag samledes de tre Arbejdere om Aftenen i Sørens Stue. Umalet var Bohavet, og nøgent og fattigt saa det lille Rum ud. Over Kakkelovnen hang Sørens Ragekniv i en Vinkel paa et Stykke broderet Sækkelærred. De eneste Vægprydelser var iøvrigt to forgyldte Nfimberger-Billeder med bibelsk Indhold. Mændene tog forventningsfulde Plads ved Bordet En god Beværtning var nemlig den eneste Løn, de to Husmænd ventede for det Villighedsarbejdt, de havde ydet Søren. Først kom et Sigtebrød til 25 Øre, saa en Flaske Brændevin og en rygende varm Flæskepandekage i en sort Staalpande, der omhyggeligt blev sat paa en sammenfoldet Avis for ikke at snavse den hvidskurede Bordplade.

„Dette her er sandten en god Levemaade, Folkens!" sagde Peter Vibe og tørrede Fedtet af Mundvigene.

Søren skænkede: „Hæld den Drip i Næbet, Peter, saa skal du se, hvor hun læsker 1“

„Ah 1 — Saadan en god dansk Dram, den ligger saa roligt i Maven. Det er noget helt andet end al den Cognak og Fut-Sprut, Prokuratoren bællede sig med, for det maatte da absolut æde Indvoldene, skulde En tykkes 1“

„Hvor længe tjente du egentlig Prokurator Vindfeldt, Peter?*' spurgte Jens Bjærg, for at bringe Peter ind paa Emnet.

„8 Aar! — siger og skriver otte Aar! — Det var det sidste Aar, vi havde den store Sag med Justitsraaden!“ lagde han til. „Om Prokuratoren duede !?** Peters Miner bleve som forstenede af Forbavselse: „Om han duede? — Du kan lige bande paa det. Justitsraaden til Eksempel, han havde sin soleklare Ret, derom var der ingen Spørgemang, men gu maatte han alligevelkrybe til Korset!'* sagde Peter ivrig og satte Knoerne i Bordet. Derefter hældede han sig frem og hviskede, idet han blinkede med Øjnene: „Vi kendte jo Finteme, forstaar I!“

„Du skulde ha’ taget Eksamenen dengang!« ytrede Jens Bjærg lumsk.

„Ja, a skulde! Men Ungdommen, Jens!« svarede Peter med et beklagende Skuldertræk, „og saa Visdommen, du ved! — Nej, men a takker Oud for mine juridiske Kondevitter et cetera!« Dermed var han inde paa den Periode, der havde været det højeste Moment i hans Liv.

„Nej, at du skulde kunne sætte alt det igennem med Plantning et cetera, som du taler om,« udbrød Peter senere paa Aftenen, „nej gu . . . ja var du en Mand som Prokuratoren eller en af de andre Kreaturer! Men du er jo alligevel ikke andet end en sulten Lus, Søren, hvad!« sluttede Peter senere og sugede Glasset.

Men Søren udviklede sine Tanker med en Fyrighed og en Varme, som rev de to andre Husmænd med. Sluttelig sagde Peter Vibe dog i en temmelig sikker Tone: „Det er det samme! Den Dag gi’er jeg en rød Ko og hundrede Daler!«

„Det er en Prøve værd! — Det er en Prøve værd!« gentog Søren og nikkede. —

Efter saaledes at have tilbragt Hviledagen krøb de tre Slidere i Sengklæderne for atter næste Morgen at stille paa Arbejdsmarken.IV

Foderet i Søren Branders Laderam sank for* uroligende, og de knoklede, langhaarede Høveder brølede, naar

nogen gik med Dørene; men mest hang de med Hovederne og stirrede sløvt ned i de tomme Krybber.

Men en Dag sivede der ind gennem det utætte Hus en egen Luft, der fik Drøvtyggerne til at rejse Nakken og gjorde dem urolige i Baasene. Endelig gik da Døren op for det mørke Tørvehus, og Vinterstrikkerne løsnedes.

Den brogede Kalv stak Næseborene til Vejrs og 'inddrak den rusende Duft af Markens spæde Urter, saa den dinglede paa sine skæve Ben, mens Blikket svømmede i Vellyst og Savlet drev fra Mulen.

Alle Vegne var der som en Spaadom om noget, som skulde komme. Smaafuglene, der byggede i Lyngen, fløj hastig frem og tilbage og samlede til Reden.

Da besluttede Søren sig til at prøve, om Købmanden vilde borge ham Materialer til et Udhus.

Studeaaget med Halmpuderne, det ny Dræt, han ved Faderens Hjælp havde lavet om Vinteren, kom frem. Helligdagstøjet toges frem og blev hængt paa Bjælkesømmene, og de stive Støvler fik Tran om Aftenen, for at alt kunde være klart om Morgenen tidlig, naar Rejsen skulde gaa for sig.

Om Natten laa han paa Lejet og sparkede Dynen af sig; han kunde ikke bjærge sig for Varme, syntes han. De Udregninger, Planer og Ængstelser, som hver af Vinterens Dage havde haft sin Oang gennem hans Hoved, dem var det, der gjorde ham urolig. Nu ved Afgørelsens Stund kom de alle paa een Gang og pressede sig som en hed Strøm gennem Hjernen .... Tørve-buset var alt for lille og uhensigtssvarende; det kunde desuden ikke staa længere. Og han maatte have Tag over Dyr og Avl, om det hele ikke skulde falde sammen

om ham......Maaske han ikke burde have taget

fat paa bar Bund her uden en Øre paa Lommen, men han havde ikke kunnet modstaa den drivende Uro, der ikke vilde unde ham Fred, før han var gaaet i Vej med Sagen .... Nej, igennem maatte han, om han saa skulde knxkke Halsen. Her var den eneste Vej for ham og hans at bjærge sig frem paa.

Han havde jo ganske vist nogle sammensparede Kroner, men ti Alen Hus med Tømmer og Tag og Arbejdsløn! Han maatte gøre stor Qæld .... Men* hvis det vilde gaa efter Planen og lykkes nogenlunde for ham og han maatte beholde Helsen og Kraft til at faa Stil og Skik paa Sagerne, og hvis intet ellers skulde støde til og han kunde faa et stort Kreditforeningslaan,

— se saa kunde det jo ogsaa nok gaa .... Der var jo rigtignok seks Munde om Brødet, og naar enhver saa skulde have sit, saa .... Dog, nu vilde han sætte alt ind og vove Spillet

Men skulde han tabe, skulde den Stund oprinde, da ubetalte Regninger og brudte Løfter omringede ham, saa syntes han, at han ingen Steder kunde vende sig for sorte Skygger ....

Tilsidst tog Søvnen ham og bar ham derind, hvor Drøm og Virkelighed flyder sammen, og hvor der bygges de dejlige Slotte, der ikke er gjorte med Hænder. —

Ved Solens Frembrud satte han Studene i Oang. Hen i Lyngen gik mange Vejspor ved Siden af hinanden, men Søren Brander kendte det rette og fandt ud til den sandede Indkastvej, som førte til Maalet Solen gennemstraalede den kølige Luft der rundt om fyldtesmed Fuglenes Morgensang. Ellers hørte man intet uden den fygende Lyd af løbende Sand om Hjulenes Gang og Eger.

Under den søvndyssende Fremgliden hensank Søren paany i Udregninger.

„Ood Morgen, Søren!« raabte Jens Peter Klit, der trak sine Køer paa Oræs og lige havde fæstet den sidste. „Skal Du til Købmanden ?«

Søren fo’r op. „Ja, — Trr! — Ja—a, a har tænkt at bygge mig et Stykke Hus til Sommer!«

„Held og Lykke med det! — Ja, nu er a ved at være ligesom en Smule træt af det ... . Hjo—ov! En bliver bra’ hen ad Aarene, og saa duer En ikke til at være i Klitterne. Nu har a slaaedes med den Lyng og de Siver i en fyrretyve Aar, og a har endelig kunnet kommandere det hidtil, me—n saasnart En gi'er et bette Korn Fir, saa tager det Magten, det Skidt! .. . Hvem har beslaaet den Vogn? — Skræm Smed! — Du skulde faa Mirakelsmeden til det,

han er saa Fandens bekant til at faa dem til at gaa let — Ja, de unge Dage, det er en dejlig Tid, Søren!« sluttede Jens Peter. „Lykke paa Rejsen!«

Nu var det store Spørgsmaal, om Søren kunde faa paa Borg. Han stod i Butikken og skottede til Kontordøren, hvor den mægtige Mand skulde vise sig. Dér kom han ogsaa til Syne, men han var væk igen med det samme; han fo'r ud og ind og logrede omkring en Storbonde fra Hagerup, — Konkurrencen voldte jo Vanskeligheder. Husmanden fra Klitten ænsede Købmanden næppe, og Søren kunde ikke faa sagt, hvad han vilde, for Ordene bleve til en Klump i Halsen.

Saa traf det sig saa heldigt, at Jens Nørgaard fra Lendum, af hvem Søren havde købt sin Huslod,kom til Stede, og ved hans Mellemkomst ordnedes Sagen let Snart skyndte Søren sig at læsse paa under en befriende Følelse af, at nu var han over den Pine.

Det blev en træls Hjemkørsel med de magre Stude, der næsten krøb frem i det dybe Sand. Engang imellem stod de stille og pustede, men fremad gik det dog ud i det ensomme Mose- og Klitlandskab. Solen gik ned, og Dagen sov ind, alle Lyde stilnede af, kun Naturens Aandedræt hørtes, mens Køretøjet skred langsomt længere og længere ud i Stilheden.

Studene dinglede af Slaphed; tilsidst kunde de ikke flytte en Fod. Han saa medlidende paa dem og tænkte, at han gerne vilde tage et Tag for dem, om det kunde have nyttet Saa lokkede han dem med venlige og opmuntrende Raab et Stykke frem igen.

Endelig svingede han ind paa sin egen Hedelod, hvor han skimtede sit Hus i Sommernattens lette Taage.

Det var underlige og mangfoldige Tanker, der rørte sig hos ham, da han kom dragende med dette Læs til sit Fremtids-Hjem.

Der var mange Læs tilbage.

V

Det unge Husmandsbrug med Bygning og Besætning krævede foreløbig mere, end det gav, saa Søren visse Tider paa Aaret maatte ud paa Erhverv. Men han søgte ikke de Pladser, hvor kun en almindelig Dagløn kunde opdrives. Han var et hurtigt Hoved og fik snart Sans ' til at spore en Akkord op, der kunde give godt Udbytte. Dog var det kun i Snuptag, han paa denne Maade huggede sig Vinding til; thi ret længe kundehan jo ikke være borte, uden at Huset forsømtes. Og det derhjemme var som hans Øjesten; alt, hvad han kunde skrabe sammen, kastede han i Bruget og Driften, thi han troede paa Fremtiden, Sejren, Høsten og de gyldne Agre.

Men i de første Aaringer, paa de Tider, Søren saaledes var ude, mens Ane sad tilbage i det enlige Klithus som en fremmed midt paa Marken, da var Forladthedsfølelsen bleven hendes Oæst. Ensomheden var kommen sivende ind til hende ude fra de øde Lyngflader og de tomme Klitter. Alt, hvad hun gjorde for at holde den tilbage, var som kastet i Strømmen; den bare sivede og sivede og steg som Vand i Mørke. Da var hun mange Oange løbet op paa Bakkerne mod Syd, hvorfra hun kunde se Kirketaarnet i sin Fødeby. Her stod hun saa og stirrede med Haanden over Brynet og lyttede, naar Solen ringedes ned, thi ud i Klitten naaede ikke Klangen af nogen Kirkeklokke.

Den fremmede, som slaar sig ned derude, gribes nemlig, naar han eller hun sidder ene i et tomt Hus, af en uimodstaaelig Længsel efter Menneske-Samfund, uagtet den storslaaede Natur her har sin særegne Skønhed. Vel er Klitterne graa og triste, Lyngbakkerne tunge og mørke, og Mosset ved Ens Fod ser vissent ud. Men en Sommerdag bringer Forvandling. Herude gælder Belysningen mere end noget andet Sted. Naar Solen staar højt, vælder Straalerne ned over det aabne Landskab og vokser til et Hav af Lys, der vugger sig mellem Synsrandens vide Kyster. Det glitrer og blinker fra Vinduesnider og hvilkalkede Husvægge, fra alt, der kan kaste Oenskin. Langt mod Nord svæver Klitterne som lette Dynger, der næppe synes at røre Jorden, ilende Varmebølger jager hinanden, hvorhen Øjet vendes,og vidt om ses gennem et flimrede Straalenet fjæme ' Bakker, Huse og Vejrmøller flydende oppe i den lyse, tindrende Luft

Men naar Solen synker, da er Tiden til at se dette Land i dets fulde Skønhed. Da har Luften dirret sig træt Lyshavet vugger sig til Ro, Banker og Klitter bliver faste og dog bløde i deres Omrids som et levende Legemes Rundinger, og svøbt i det blide Skær fra den synkende Sol lægger Landet sig til Hvile som i evig Fred ....

En saadan Sommerdag færdedes Ane i sit Underskørt mellem Kør og Faar. Søren var ude paa Kanalarbejde. Men om hun end savnede ham stærkt, saa havde hun nu ikke længere Rum for hin Længsel efter Menneske-Samfund som i tidligere Dage. Henne ved Husgavlen sad jo den gamle Brander med Messingbrillerne paa Næsen og huggede paa det nye Udhus, mens Børnene legede med Spaaneme, som krummede sig paa Jorden. Og desuden havde hun jo travlt med Kreaturerne.

Hun undredes over, at de kunde finde Føden paa disse golde Agre, thi i hendes Fødestavn naaede Oræsset til Køemes Knæ, og Kornet stod dér saa tæt af en Orm knap kunde vride sig igennem det

Alligevel, her var Ens egen Orund og ligesom et Fodfæste for hende og Søren, syntes hun. Men Ploven stod i denne Tid og ventede, de spæde Træplanter langs Skellet hang med Bladene, og Marken laa kold og død, thi Søren var borte .... Blot han dog maatte beholde Helsen, saa kunde det dog være, de kunde naa frem til det, de havde tænkt sig ... . men hun turde næsten ikke tænke derpaa, for hun forstod godt, hvor fin en Traad det hang i, hvor varsomt de skulde fare,at det skøre ikke skulde briste, og ofte ængstedes hun for, at den lille Ting skulde indtræffe, som kunde forstyrre det hele ....

Det var hendes Tanker.

Imidlertid brændte Solen lige ned paa Ryggen a! Dyrene, der pilede af Sted i alle Retninger med Halen til Vejrs. Alle af Familien, der kunde flytte Foden, kom i Bevægelse. Den gamle kastede Brillerne og Træskoene, thi naar de tunge Klove gik over Rugen, var det, som de traadte paa hans Hjerte, for paa hvert lOle Straa kunde der dog være bleven nogle Kærner til Sønnens fattige Bord.

Efter et Maaltid af Kartofler og Meldyppelse og efter Middagsluren fik den Oamle atter Øksen fat. Mens han huggede, tænkte han paa ethvert venligt Ord, ethvert mildt Øjekast og enhver Overbærenhed, de unge havde vist ham; med hver Nagle, han slog i, fæstede han et godt Ønske for deres Fremtid, og ethvert Stykke blev sammenføjet under Oldingens Velsignelse, mens Dagens Skygger blev længere og længere.

Da stod Husene og Vejrmøllerne mod Øst klart tegnede paa den faste Jord, og Bankerne mod Vest laa i blaalig Dis under en purpurfarvet Himmel. Den gamle Mand hvilede sine Arme, saa' paa den synkende Sol og tænkte paa Aftenen, som kvælder over ethvert Liv.

VI

Det drømmende, violette Skær fra den blomstrende Lyng i September havde frydet Øjet ved sin indtagende Ynde. Men nu laa Hedefladen falmet med visne Græs-totter stikkende op mellem afblomstrede, rødbrune Ris,forpjuskede af Blæst og Væde. Langhaarede Kreaturer traskede løse omkring over nysaaet Rug og pløjede Stubbe og søgte Erstatning for det svindende Huld. Faareflokkene drev, hvorhen Vejret førte dem, og hver Dag løb Børn omkring og spurgte efter bortløbne Væddere.

Ude i Klitterne var der Travlhed med at dæmpe de aabne Sande, der truede Markerne, hvoraf Befolk* ningen skulde nære sig, — en Kamp mod Flyvesandet, hvis Saga indeholder mange Optrin om vidstrakte Hærgninger, magtløs Modstand og rømmet Jord.

Søren Brander hentede Lyng, og Jens Bjærg lagde den ned i de flyvende Klitter, Børn rykkede Klittag, som nogle Kvinder, anførte af Peter Vibe, plantede paa udsatte Steder.

Ude fra Havet suste Vinden ind mellem Sand-bjærgene og hvislede gennem Marehalmens blaagrønne Blade. Efteraarsrusk sivede ned fra mørke Skyer og dryppede fra Kvindernes Skørter, der var trævlede forneden. Børnene bankede de af Kulde og Fugtighed hovnede Hænder. Peter Vibe tog sig en Ekstra-Skraa og rettede paa Kvinderne, der under drilagtig Spøg og Munterhed gjorde ham Førerstillingen pinagtig nok.

Banker og Flader bredte sig i storslaaet Udstrækning so u et Bjærglandskab med udbrændte Kratere og Kegletoj-pe, hvorover Stormen fo'r og piskede Slud og fygende Sand til Taage, mens Havet dundrede mod den skumklædte Strand og Efteraarshimlen var som en aaben Sluse for alskens Uvejr.

• Ved Middagstid blev det en ren Orkan, og enhver søgte at vinde hjem til sit, hvor Stumper af Mønnings-tørv og gammelt Tag, som Stormen ruskede af Huset, røg dem om Ørene. Der var nok at gøre med atafstive de rystende Hytter, der bævede som angstfulde Dyr.

Efter at have bundet Huerne fast hjalp Mændene hinanden at faa alt, hvad der havde Tynge og Vægt, op paa Tagene, og alt, hvad der havde Styrke, anbragt til Stivere. Men Kvinder og Børn sad skræmte i Stuerne og skælvede for det Herrens Vejr, som bragede gennem Husene. —

Søren Brander havde sat al Kraft ind paa sit ny Udhus, saa Agrene laa vanddrukne som en Svamp og ventede paa Udgrøftning; dog havde han ikke faaet det helt færdigt, — og nu kom Orkanen.

Den tudede i Skorstenen, slog Døre op og hug Døre i, saa Kalken raslede fra Lervæggene, den klamrede med alle løse Oenstande og førte nogle tomme Baller, der stod ved Brønden, ud i Heden. Den bøjede sig ind gennem Aabningen paa den halvfærdige Bygning og stemmede sig mod Taget fra den indvendige Side, saa det bølgede paa Lægterne og man hvert Øjeblik kunde vente det revet bort, spredt til alle Sider, og det blottede Træværk brase sammen som et tørt Skelet

Søren, Ane og Faderen tumlede ivrigt af Sted, men vidste vel næppe, hvad de gjorde, saa rædselsslagne følte de sig i deres Afmagt over for den utæmmede Naturens fremfarende Vælde, der hensynsløst syntes at ville knuse det, som endelig møjsommeligt var rejst under Ængstelser og bange Haab.

Granderne kom slæbende med Træer, Fjæl og andre anvendelige Ting. Folk løb ilfærdige frem og tilbage, nogle vidste næppe, hvor de skulde gribe fat. Peter Vibe gjorde Tegn og Fagter og raabte kommanderende, men ingen kunde i Bulderet høre, hvad han sagde, ingen brød sig heller derom. Løse Straa hvirvledes rundt i

En Stridsmand 3Luften. Huset knagede uafbrudt i alle Sammenføjninger og vaandede sig under Stormens mægtige Tag.

Ane kom ud en Oang imellem, men Skørterne snoede sig om hende, saa hun næppe kunde flytte Foden, og hun kunde knap staa paa Jorden, især under de Omstændigheder, hvori hun for Tiden befandt sig.

Da hendes Mand løb forbi hende, udbrød hun med graadkvalt Stemme: „Aa, Herregud, Søren!“ Han hørte intet, saa' hende ikke, skyndte sig op paa Taget med et Tov. Den gamle, der havde Møje med at holde sig paa Benene, gik omkring og klagede sig, mens han tørrede de rindende Øjne.

Stormen rasede som et buldrende Hav, hvori enhver anden Lyd og Larm druknede. I stigende og faldende Bølger brusede den mod Hytten, der gav sig som et Skib i Havsnød. Oppe paa Tagrygningen sad Søren med revne Klæder, bart Hoved og vildt flagrende Haar om det kridhvide Ansigt — som paa den sidste Planke.

— Saa kom Natten, da ingen kunde udrette noget Men ingen kunde heller ligge rolig i Sengen. De sorte Skikkelser arbejdede sig langs de rystende Husvægge, lyttende, spejdende og følende sig for. I den mørke, stormfulde Nat vaagede Beboerne over de faldefærdige Huse, som var deres eneste Rigdom.

Næste Morgen saas Ødelæggelsen. Nedstyrtede Skorstenspiber, oprevne Tage, knuste Vinduer, faldne Mure, væltede Tørvestakke, — dette var Stormens sørgelige Spor. Ogsaa hos Søren Branders var Skaden ikke ringe.

Og Vinteren stod for Døren.VII

Hedens Hulveje og vildsomme Spor gennem dybt Sand og over knudrede Tuer var den eneste Forbindelse mellem Klitten og Omverdenen.

Dog hørte man aldrig nogen komme til Skade ved at vælte, thi der er ingen, der som en Klitbo forstaar at liste sig frem med et Par Stude over ufarbare Steder, ingen, der som han i Nattens Mørke forstaar et famle sig frem i al Sindighed og naa netop derhen, hvor han skal.

Men naar Jordemoderen skulde hentes, tyede man gerne til Niels Pind, Klittens Krøsus og ældste Nybygger. Han havde altid et Par velnærede Heste, og ved saa-danne Lejligheder var der aldrig Nej i hans Mund, hvor tvær end ellers denne forsigtige Pengepuger kunde være.

En Efteraarsaften var Niels Pind paa Farten efter Madam Hansen til Søren Branders Kone. Da Niels var til Aars, var Jens Bjærg fulgt med for Mørkets Skyld. Det var nemlig saa begsort, at man som en blind hvert Øjeblik frygtede at løbe imod noget. Alligevel skred Vognen rask frem ad en Hulvej, der var saa dyb, at det var umuligt at komme ud af Sporet. Men med eet standsede Hestene.

De var ikke til at drive af Stedet.

Niels gik rundt om Køretøjet uden at opdage noget usædvanligt.

Madam Hansen begyndte at paakalde Vorherre, men Niels spurgte Jens, om han ikke havde Staal i Lommen. Jo, han havde en Kniv, som „Mirakelsmeden" havde lavet, men han vilde ikke garantere for, hvor meget Staal den indeholdt.

3*Imidlertid maatte den prøves. Niels huggede Kniven i Forenden af Vognstangen og søgte paany at tvinge Dyrene frem. Umuligt

I dette kritiske Øjeblik muslede det i Lyngen forude, hvor nogle brægende Faar og Lam krøb op af Vejsporet, og saa travede Hestene villigt frem. — Niels Pind udstødte nogle vrissende Lyde, mens Jens Bjærg lo, saa han hoppede i Agestolen.

— Imidlertid var der Uro ude i Søren Branders Hytte. I den eneste Stue stod der en Dragkiste, to umalede Sengesteder og en Foldebænk, hvor Børnene hvilede om Natten. Peter Vibes Kone, Maren, var til Stede i Anledning af den forestaaende Begivenhed. Søren og hans Fader gik ængstelige ud og ind og lyttede efter Lyden af Vognhjul.

Det viste sig efter en Stunds Forløb, at Jordemoderen fandt det uundgaaelig nødvendigt at der kom Bud efter Lægen.

Søren løb tværs over Qrøfter og Banker til Jens Bak paa „den brede Sande;« han var den nærmeste^ som holdt Heste, og dog boede han over en Fjerdingvej borte. Blodet bankede som Trommeslag for Sørens Øren. Tre Mil til Lægen — og han kunde være ude! — Tre Mil tilbage — og hun kunde være død!. . . Han løb, saa han snublede og faldt. Seks Mil! Seks lange Mil!

— Disse Veje! — Dette Mørke! — Maaske otte, ti,

maaske tolv Timer.....„Herregud i Himlen!“ raabte

han højt, „hvis hun dør fra mig og de smaa!“ og saa

løb han, som naar det er Livet om at gøre.....|Og

Jens Bak er saa evindelig langsom i Vendingen! . . . Seks Mil! . . . Han kunde ikke tænke paa andet, mens Rædslen jog ham frem i den bælgmørke NatDa Jens Bak var kommen af Sengen, havde faaet sig et Par Meilemmader, havde faaet Seletøjet paa Øgene og Vognen smurt, satte Søren sig ned paa en Trillebør, der stod i Qaarden, segnende træt og gennemvaad af Sved, mens Tankerne dundrede gennem hans Hoved i summende Vilderede, som naar mange Mennesker taler i Munden paa hverandre.

Imens sad Jordemoderen og Maren Vibe og drak Kaffe, da den syge syntes at slumre. Foldebænken med strittende Halmstraa langs Randen var som en Rede, hvor Ungerne laa og sparkede i Fjerene. Stuens Luft, der var kvalm af de mange Menneskers Aandedræt, blev ophedet fra den næsten glødende Kakkelovn, saa den brændte paa Kinden. En Petroleumslampe, hvis Flamme osede op af et revnet Olas, oplyste Stuen.

„Nej, naar a ikke kan faa en Taar Kaffe,“ sagde Maren Vibe og tyggede paa Sukkeret, „saa kan a ikke være tilpas.**

Jordemoderen nikkede bifaldende og blæste paa den rygende Drik.

„Her var saamænd ikke saa mange Bønner, En kunde lave en Kop ordentlig Kaffe af,** vedblev Maren hviskende.

Saa rejste den gamle Brander sig fra Sengen, hvor han havde kastet sig med Tøjet paa, og spurgte sørgmodigt. „Hvad tror du om det, Line?**

Jordemoderen haabede det bedste, naar Lægen snart kunde komme.

Da han gik ud, bøjede Jordemoderen sig tæt til Maren og spurgte, hvorledes det gik med den Oamle nu om Tider.

„Naar han kan faa Drammen, saa er det vel omtrent ved det samme, men her er jo ikke stort tilovers, kanda nok forstaa. — A vadskede et Korn for dem den anden Dag," vedblev hun hviskende, „og Soren har saamænd ikke uden tre Skjorter, og de er lempelige, kan du tro, det ved Gud de er. Men stort skal det jo være alligevel. Han bygger Lade, og han planter Træer, men Folk siger ogsaa, at det er nok for, at han noget før kan gaa paa Sognet . . . En bette Taar til?**

Ane vaagnede og klagede sig.

„Det sølle Menneske," sagde Jordemoderen, „nu kommer det nok!‘*

„Guds Vilje ske, maa vi vel sige,** tilføjede Maren Vibe med Blikket skraat op efter og foldede Hænderne over Maven.

Den syge Kvinde udstødte de Jammersraab, der er hjerteskærende fremfor nogen anden Lyd.

Den Gamle traadte hen til Sengen og strøg hendes Haand, der laa paa Dynevaaret. Han strøg den Gang efter Gang og sagde hele Tiden: „Bette Ane! Bette Ane !**

Rundt om var der sort Nat. Kun ud fra den lille Stue blinkede Lyset, der brændte for det Vagthold, der vaagede, hvor Liv og Død snart skulde holde Brydetag.

Henad Morgenstunden kom Lægen. Han saa sig hjælpeløs omkring i det overfyldte Rum, for han syntes næsten ikke, her var et Sted, han kunde hænge sin Pels.

Søren og Faderen gik ude i Laden med Børnene, der klynkede og græd, og der hørte de Véraab og Smertensskrig, der skælvede i Dødsens vilde Angst. Og da hændte noget underligt med Søren. Det var, som han var ganske alene med Gud i Himlen, og saa syntes han, at et helt nyt, hidtil overdækket Lag i hans Indre brød igennem, noget, han aldrig havde vidst at eje,og det vandt Skikkelse, traadte frit frem for Guds Aasyn og sagde: „Du faar lade mig beholde hende, Vorherre! Ellers gaar det galt!«

Siden blev han saa sælsom rolig.

En Time efter aandede et nyt Liv under Sørens Tag. „Men,“ sagde Lægen, „Ro og Diæt! — Og saa maa De virkelig sørge for at faa nogle flere Sengklæder, for dette her kan Konen ikke være tjent med.«

Om Morgenen, da Lampen slukkedes og Dagens Oraalys sivede ind ad de duggede Ruder, kom Peter Vibe og spurgte, hvorledes det stod sig.

Han fik en Taar Kaffe, og Maren sagde til ham, at de kunde vel gerne tage nogle af Børnene hjem med sig, da Ane skulde have Ro.

Jo, det var der da ingen Ting i Vejen tor.

„Vi faar dem vel nok stablet sammen, — og saa kan Ane vel ogsaa laane vor Underdyne.«

„Det byder sig selv!« svarede Peter og slubrede Kaffen i sig.

Morgenens Døsighed efter en Vaagenat, fuld af Spænding og Bekymring, sænkede sig over Husets Beboere, der tog sig et lille Hvil.

VIII

Paa en rasende Storm af Nordøst holdt Vinteren, barsk og bidende, sit Indtog over den nøgne Kyst og herskede med knugende Haand over de lave Huse bag Klitterne.

Saa snart en bar, optøet Plet var at se paa de hvidfrosne Ruder, lod Vinteren den straks fryse til igen, at ikke en Solstraale skulde trænge ind i Hytterne,og naar nogen viste sig under aaben Himmel, piskedes han i Ansigtet af Sne og Hagl, eller Kulden sved den nøgne Hud, der ikke var værnet af uldne Lag; alt følsomt og levende søgte Ly for Vinterens haarde Vælde.

Klitboen færdedes i Stald og Stue, i Lo og Lade som i dunkle Kældergange, mens Vinteren tærede paa Saltmad og Foder. Naar han røgtede om Aftenen ved Lygtens Skær, stængede han Døre og Lemme, skudrede sig og sukkede: „Gud hjælp den arme, der hverken har Hus eller Hjem!“

— Søren Branders Hustru maatte holde Sengen. Hun saa næsten aldrig Solen i denne Tid. De korte Dage var kun som et Tusmørke paa nogle faa Timer, men Nætterne var saa uendelig lange.

Naar hun ikke kunde sove, lyttede hun til de mange Aandedræt i den lille Stue og ængstedes for, at de smaa skulde fryse. Oanske vist var næsten alt Gangtøj foruden Dækkener anvendt til Sengeklæder, der ikke var øget i samme Orad som Børnetallet, men her var saa koldt, at hun gyste, hver Oang hun stak en nøgen Arm frem i Natteluften. Og nu, det ikke var nødvendigt at vaage hos hende mere, kunde det ikke gaa an at fyre om Natten, thi Ildingen var dyr.

Søren sov fast ved hendes Side; han havde nemlig vaaget hver Nat i lang Tid og omtrent en Maaned ikke været af Tøjet, kun blundet i Ny og Næ, naar Søvnen overvældede ham.

Hvor inderlig god han havde været, tænkte hun og dækkede ham kærligt til ... . Mon hun nu ikke snart kunde komme op igen! Der trængtes saa haardt dertil. Den Smule, de havde i Saltkarret, var sikkert svunden altfor stærkt Og Mælken! og Smørret! — Der var dog ingen synderlig Skik paa nogen Ting .... MarenVibe var saamænd villig og flink til at se over til dem, men det var saa maadelig bevendt med hende til saadan noget .... Og Renligheden! At hun ogsaa skulde ligge midt i alle disse Ting, som hver Dag kaldte paa hende, det var forfærdelig pinligt....

Og det maatte jo være stort Tab for dem! Stakkels, kære, gode Søren! — hun strøg ham uvilkaarligt over Haaret.... Ja, ja, Vorherre kunde da ogsaa hjælpe!

Enten det nyttede eller ikke, kunde hun ikke lade være med at fortælle ham al Verdens Ting, som tryk* kede og pinte. Og naar de alle sov og hun laa ene vaagen, saa syntes hun egentlig bedst, hun kunde ligge

og snakke med ham.....Naturligvis forstod hun jo

nok, at hun ikke var saadan saa troende, som hun skulde være, og som saa mange var, men hun kunde ikke gøre det bedre, og nu, det paa saa mange Kanter lukkede sig om hende, syntes hun, her var det eneste aabne Sted for en Lysning ....

Naar hun blot kunde blive rask, saa var de Jo unge Folk, og det kom vel nok til at gaa for dem paa en Maade. Alle kunde jo ikke have det lige godt, og Livet var jo ikke altid saa lige ud af Vejen, — det var der jo heller ingen, der havde lovet hende .... Ak ja! Hun var saa træt og kunde dog ikke lade være at tænke paa saa mange, mange Ting, for Nætterne var saa uendelig lange ....

Naar Dagslyset skimtedes, krøb Søren af Sengen og fik tændt i Kakkelovnen. Saa skulde der laves Mad, og hundrede andre Smaating var der at udrette.

De fulde Fade stod inde i Stuen paa Bordet og paa Dragkisten, og endda var Mælken frossen. Dens Overflade var pudret med Støv, der havde fundet Vej derhen, uagtet Fadene var dækkede med gamle Aviser.Mælken sugede Dag og Nat al den Os og daarlige Luft, her var, og Fløden stod gammel og vreden i en Krukke under Kakkelovnen.

Den Oamle hjalp trolig Søren med alskens Oerning, og som utydelige Skikkelser gled de ud og ind i den halvmørke Stues Taage, der rejste sig af Støv fra legende Børn, fra Sengehalmen, naar den rystedes, og fra Røg fra den utætte Bilæggerovn.

Hver Dag snurrede Benene under Søren af den evindelige, hvileløse Trippen, som er forbunden med det kvindelige Arbejde i et Hus, og undertiden mørkne-des hans Blik af Træthedens Gnaveri og Utilfredshed. Men saa kiggede han til Ane, hvis blege, magre Ansigt laa paa det snavsede Pudevaar, og hendes Smil lyste saa varmt mod ham, at han mærkede i sit Sind som en rindende Strøm af Glæde, der skyllede det gnavne Væsen bort. Og Benene flyttede sig atter let og villigt.

Naar det randt ham i Hu, at det Lys, der her brændte for ham, for nylig havde været saa nær ved at slukkes, steg Lykkens Følelse i hans Bryst, og han maatte give hende et Kys.

Men straks kaldte mangeartede og mangfoldige Ting ham igen ind i den daglige Optagethed af de allerførste og allemødvendigste Krav til Livs-Opholdelse.

Der var saaledes ikke megen Tid for Søren til at tænke paa noget andet end at holde Ilden vedlige paa Arnen.

Og dog kunde der nok have været Anledning for ham nu i Terminstiden til at bryde sit Hoved, men dels havde han ikke Tid, dels var han træt og udvaaget, og desuden skyede han at fæste Tankerne ved Pengesager i denne Tid. Vel vidste han, at der forestod enOpgørelsens Stund; det skønnede han, som man efter visse Tegn skønner, at Uvejret kommer, — men endnu sejlede Skyerne i det fjæme.

IX

Den strenge Vinter havde jaget ethvert levende Væsen i dets Hule. Men nu herskede Solen paany, Markens springende Vildt viste sig igen, og enkelte Jægere strejfede i Bakkerne. Klittens Folk krøb ud af Hytterne, og hen over den blændende Sneflade trak de hver med sin Kælke til Mølle med Sække, mens Grisene derhjemme gjorde et Spektakkel, som om de ikke havde faaet Mel i fjorten Dage.

Sørens Hustru kunde atter tage sig af Husvæsenet, hvorfor hans Tanker blev mere fri, og løsslupne tumlede de gennem hans Hoved uden at komme til Ro.

Han gik udenfor og saa paa Ladebygningen, paa Digerne, Læbælteme, alle disse smaa Begyndelser, som nu laa tilsneede. Mon han skulde faa Lov til at fortsætte dem, naar Foraaret kom? — Det var vel rimeligst, at han til den Tid maatte pakke sammen, flytte bort med Hustru og Børn og sige Farvel til denne Plet, hvor han dog havde slaaet Rod. For alle de Krav, der nu strømmede ind paa ham, var over Evne .... Købmanden! Doktoren! Apothekeren! Renter! ... og næsten intet havde han at sælge til en kontant Skilling. — At han skulde kunne klare de Béter nu, det kunde ikke ske uden Mirakler! .... Det eneste, der kunde springe, var Grisen. Den var ganske vist bestemt til Saltkarret, men nu blev det ikke denne Gang. Men hvad forslog ogsaa det! ... . Der var ingen Slags Arbejde at tjene Penge ved, Jorden laa frossen til alle Sider ....Saaledes tumlede Tankerae Nætter og Dage, Dage og Nætter, og jo længere Tiden gik, des mere indfiltrede de sig til et uigennemtrængeligt Vilderede. — I saadanne Stunder er det, at Fattigfolks Ansigter fures og ældes, naar Bekymringerne hver Time i Døgnet behersker deres Nerver og Muskler. —

Søren gik vel ved sit daglige Arbejde, men der var ingen Olæde at finde, thi det laa paa ham i denne Tid som en ulidelig Tvang og Byrde og forekom ham at være ganske haabløst og uden Spor af Mening.

Under disse Omstændigheder sank hans Hoved.

Det, der skete i hans Ungdomsaar efter hin Skovfest ved Kratholm, var som et skabende Bliv over Sindets øde Orunde, som grønnedes, en ny Verden, der dukkede op af Sjælens Dyb.

Siden den Tid havde hans Evner og Kræfter samlet og ordnet sig om et fast Midtpunkt, det Maal, han havde sat sig. Det havde givet ham den ranke Holdning, og derom havde hans Tanker kredset, det havde fastholdt og ligesom taget i Tjeneste det i hans Personlighed, som vilde frem, som vilde kæmpe og vove. Men det i hans

Natur, som vilde vige, Lysterne og det lave, sad uvirksomt tilbage, glemt og uænset for Livets travle Fremadhigen.

Men nu vaagnede det glemte paany. Nu, han var ved at tabe Troen, nu, da Enheden og Sammenholdet flød ud med det synkende Maal, nu kom det myldrende fra Krogene i mange Skikkelser, hver med sin lokkende Stemme.

Da var der ikke længere eet, han vilde frem for alt Da kendte han igen i sit Bryst de gamle gyngende Strømninger fra hans Ungdomstid, Trangen til sorgløst susende Lyst. ; . . ,I denne Stemning og Sindstilstand stødte han en Aften paa Bolle-Mettes Hytte. Haanden paa Klinken og derind, før han næsten vidste af.

Denne Kvinde, hvis tykke, sanselige Læber og læder-agtige Hud gjorde et grovt Indtryk, og hvis sorte, urolige Rotteøjne skinnede af Begærlighed, forstod altid at trække Kunder til Huset, der var en velkendt Smugkro. Sin meste Søgning havde hun dog fra en fastere Kreds af Omegnens tvivlsomme Eksistenser, som her havde et Tilholdssted efter deres Sind.

Siden kom han her oftere. Dagen efter angrede han det bitterligt Men uagtet han vidste, at hans Hustru sad grædende hjemme, og Tanken herom skar ham i Hjertet uagtet han bag sig syntes at høre en kærlig Stemmes bløde og inderlige Kalden, saa dreves han dog af Sted af en overvældende Magt der var Farten i hans Tanke, Ilden i hans Puls og Styrken i hans Vilje. Og snart efter sad han bænket mellem Bolle-Mettes Stamgæster.

Der var „Svenskeren", en Slagsbroder med et Høgeansigt et glubsk Blik og en uforholdsmæssig lang Næse. Der var „Kludesamleren", hvis glinsende, kobberrøde, oppustede Ansigt var som en Svamp med blaa-sorte Porer. Og der var „Faare-Frederik", hvis Tyverier Herredsfogden aldrig kunde faa ham til at bekende.

De saa* alle gerne Søren, naar han kom stormende ind ad Døren, som om han havde nogen i Hælene paa sig, for saa vidste de, at Krudtet vilde fænge.

„Ta' mig hundred', ta' mig tusind', ta' mig hun* dred' Tusind' brunstegte Jævler oppe fra Sveriges Rike!" brølede Svenskeren og slog i Bordet

Snart var Sviren i fuld Oang. Kludesamleren sang en af Kartemagerens Viser, hvori det hed:„Vi vil os fryde, imens det er Sommer,

Bladene falder saa hastelig af Træ,

og det skal være, før Alderdommen kommer,

og førend at Oigten den gaar i vore Kn*.

Pigerne smiler, naar Verden er sur.

Vin er den bedste af alle Slags Kur.

Mangen b*iJ Navn, som han aldrig fortjener, mangen er stolt, for han ejer lidt Ould.

Jeg tør knapt sige rent ud, bvad jeg mener:

Verden den'er jo af Tiggere fuldt

En tigger Nøgler, en anden tigger Baand, flere tigger Stjerner af den kongelige Haand."

Svenskeren akkompagnerede ved at trommclomme paa Bordet, og Faare-Frederik blæste Tuba med Læberne ....

— Men hjemme sad Sørens Hustru med Angsten dirrende i alle Nerver. Selv, naar han var hende nær med venlige Ord og bønfaldende Blikke, saa var Angsten over hende alligevel.

Hendes mange Bekymringer blev nu borte i Sorgens Mulm, som en Skare mørke Fugle forsvinder mod en voksende, kulsort Sky. Op af Mulmet steg alle hendes Tanker, og tilbage i dette Mulm sank de igen.

I Førstningen var Ulykken kommen over hende som en flængende Kniv i Hjertet Senere var det som Sten efter Sten brødes ned af det Hjemmets Værn, der omgav dem, indtil de paa de sammenfaldne Rester i al deres Nøgenhed vilde blive til et Bytte for ynksomme og medlidende Øjne. Det var, som hun hele Tiden kunde høre

Lyden af den Qrunds Hensmuldren, hvorpaa hun havde bygget sin Lykke.Og som Angsten steg, vidste hun hverken Vej eller Sti, og ingen Steds var der trygt at træde, men rundt om var alt som en hængende Ounge.

Og Tiden randt kun draabevis. —

Naar hun sad ene i Hytten, havde hun kastet sig paa Knæ og raabt til Himlens Oud om Hjælp. Dog, hendes Kvide voksede med Dagenes Tal, og Livet blev mere og mere vildsomt for hende.

Men hun blev ikke træt af Bønnen, som hun bad gennem Dage og Uger; alle hendes Tanker, hele hendes Væsen samledes til et Bønnens Suk og til Anraabelse.

Og da var det, hun efterhaanden mærkede en Sindshvile, hun aldrig før havde kendt Da var det, hun lidt efter lidt vandt et Fodfæste, der mangefold øgede hendes Bæreevne.

Saa var Vejen bleven til at vandre. Men Sorgen fulgte hende dog Dagen igennem, om Natten sad den ved hendes Seng, og den stirrede paa hende, naar hun vaagnede.

X

En Morgen vaagnede Søren, efter at han om Aftenen var kommen sent hjem fra Smugkroen. Der var fejet og rent i Stuen, men tyst og tomt det regelmæssige Tik-Tak af det gamle Stueur var den eneste Lyd. Han vaagnede ikke til Hjemmets Liv med Børnenes glade Pludren, thi der var ingen Mennesker derinde. For ham var det en Stilhed, der satte ham ene. Den betød nemlig, at han fjæmede dem, der stod hans Hjerte nærmest mere og mere fra sig, saa der blev et bredere og bredere Bælte af Tomhed og Dødsstilhed mellem ham og dem.Han rødmede, som han laa og tænkte efter.--

Han vendte sig mod Væggen, og Angerstaarer trillede ned ad hans Kinder .... Nu skulde det have Ende!

— Og dog, hvor ofte havde han ikke tænkt det samme, og hvor ofte var ikke det gode Forsæt henvejret Men nu! ....

Saaledes brødes Tankerne, mens Urets ensformige Tik!—Tak! mindede ham om Tiden, der ligegyldig og ufølsom for Kampen i Menneskets Bryst gaar sin evige Gang, enten Livet eller Døden sejrer.

Han sprang rask op og klædte sig paa.

Der blev ikke talt mange Ord i Dagens Løb. Endda han gik saa ydmygt og bøjede af og gjorde sig lille, blev der tavst omkring ham, og naar der taltes, selv om de mest dagligdags Ting, havde Ordene en sørgmodig Klang som i et Hus, hvor et Menneske ligger for Døden.

Dagen efter gik ligedan. Da syntes Søren, at det gik for vidt Han trak Brynene sammen, og han traadte fastere i Qulvet

Ude i Loen traf han Faderen, der havde gaaet og mimret med Munden, som havde han noget paa Sinde. Der var noget, han vilde sige. Endelig kom det.

„Hum! Du er vel ikke bleven i Lyst for Drik?“

Søren blæste lidt af det

Faderen saa’ paa ham med et Blik som et forknyt Barns, og mens Taarer fyldte de rødrandede Øjne, sagde han med bævende Røst: „Det er meget farligt at blive i Lyst for det, min Søn!«

„Aah!« Søren trak paa Akslerne og gik.

„Ak, ja! Det er ikke saa godt!« sukkede den Gamle.

Men Søren sagde til sin Hustru: „En skulde næsten tro, her var Lig i Huset! Hvad er der i Vejen?«Med stor Alvor, men roligt Udtryk svarede hun: „Det ved du vel ligesaa godt som a. Og a gruer for Fremtiden. — Ja, det gør a, Søren!“

„Fremtiden! — Den har a vist tænkt lige saa meget paa som du!“

„Vil du leve den i Selskab med dem, du kommer sammen med hos Bolle-Mette ?“

„Det er — saa bandte han — da ikke heller noget af gøre saa meget Væsen af!“ svarede Søren og saa bister ud!

„Det er ikke ad den Vej, du bliver til den Mand, du har tænkt!“

„Hvad skal a blive til, — hum!“

„Du har engang tænkt anderledes.....Søren!

Ved du, at a har været stolt af dig. Naar a hørte paa dig og saa dig gaa i Lag med Sagerne, saa har a syntes, at du var den raskeste Mand, der var til! — A har kanske aldrig sagt dig det før!“

.Ved disse Ord kom der et Blink i Sørens brune Øjne. Han saa hen for sig og sagde ligesom i Tanker: „Vi er for fattige! Vi reder os aldrig ud af det!“

„Tror du, a er ræd for at blive en fattig Kone, saa tror du fejl!“

Han saa opmærksom paa hende. „En arm og ussel Stymper, der kommer paa Sognet, maaske paa Fattiggaarden! En foragtet Stakkel, en haanet Skabning uden Ret og Magt! — Er du ikke ræd for det?“

„Nej, det gør mig ikke ulykkelig, det forstaar a nu, naar vi kan dele med hverandre. Men, hvis du vil gaa til den Side, hvor Bolle-Mette er, saa vil a græmme mig!“

En Stridsmand 4Han fo’r op: „Har du haft nogen Grund til at skamme dig over mig endnu!" raabte han med lynende Øjne og traadte truende hen til hende.

Ane saa vist paa ham: „Du skrækker mig ikke, Søren! — Der er ingen Ting i Verden, der kan skrække mig!" sagde hun med løftet Hoved, „uden een Ting. Om du skulde blive en .... et Menneske, som

— som a ikke kunde agte, det er det eneste, a bærer Rædsel for!"

Som et Lyn var Søren ude af Døren.

---Den gamle Brander gik stille med Dørene

i Sønnens Hus. Og det var tunge Tanker, han bar paa. Han saa tilbage over sit Liv og fandt let det mørke Punkt. Og saa spurgte han sig selv, om slige Lyster ogsaa kunde arves? Om den Ulykke, der nu truede Sønnens Hjem, ogsaa maatte komme som Forbandelse over hans hvide Haar?

Da samlede han de sidste Rester af Sindets Styrke og Haandens Kraft for at hjælpe til at holde Ødelæggelsen borte. Haandsnild, som han var, havde han ikke tjent saa ganske lidt ved at flette Smaakurve af Klitvæksternes Rødder, som han afbarkede og tørrede. I den senere Tid havde han ogsaa bundet store Tørve-kurve af Enebærris. Nu sad han og jagede med dette Arbejde fra tidlig Morgen til ud paa Vinternatten. Kulde, Alderdomssvaghed og gammel Synd rystede det skrøbelige Legeme, men det var, som noget af Farten fra hans Ungdomstid paany blussede i hans Blod, og som han nu skulde oprette et helt Livs Forsømmelse.

Da der ikke var længe imellem, at hun kunde give de unge nogle Kroner, blev Søren opmærksom paa denne Husflid. Her var maaske en Redningsplanke, tænkte han. Risene lod jo Gud gro gratis op af Jorden, og naarde nu alle, baade Ane, han og Børnene hjalp til, saa maatte der vel egentlig kunne tjenes dygtigt

Snart var den lille Stue forvandlet til et helt Værksted. Over det sorte Lergulv laa strøet visne og grønne Snitlevninger mellem hinanden, og Enebærrisenes Smaa-bunker fyldte det snevre Rum med deres ejendommelig ramme og syrlige Duft.

Medens de andre Klitboere døsede paa Bænken i denne Vintertid, kunde Søren Brander køre det ene Læs Kurve til Købmanden efter det andet .... Det viste sig at være en ikke ubetydelig Indtægtskilde, som sprang, just som Pengenøden var størst

Olæden spillede i den Oamles Øjne herover. Men det kom snart paa det sidste med ham. Den sidste Tids Anstrengelser havde taget haardt paa ham, saa han blev mere og mere affældig, og da Vaarens første Tegn var i

Luften, døde han.

Da han laa paa sit yderste, havde han haget sine Knokkel-Fingre i Sønnens Haand og sagt: „Lov mig! Lov mig, at . . . .«

„A skal nok!« Søren trykkede hans Haand.

„Ja for« — han trak Vejret dybt — „a er ræd, det kan slægte!«

Saa havde han vinket Sønnekonen hen til sig og givet hende den anden Haand. Dermed var Livets Lys slukket i hans Øje.

Men disse Ord om, at det kunde slægte, udaandet af en døende, der vel tog det sidste Overblik over sit Livs Regnskab, hvisket af en Aand, der ligesom holdt sig svævende over det mærkelige Livets Grænseskel, og som maaske derfor saa og hørte, hvad andre ikke saa og hørte, disse Ord vakte mange Tanker i Sørens

4'Sind om Livets Alvor og dets Sammenhæng med andres, den Slægt, der gaar forud, og den, der kommer efter.

Sjældnere og sjældnere kom han nu i Smugkroen, især siden den store Samtale med Ane. Under hin Ordveksel havde han skønnet, at han ikke kendte hende til Bunds, thi da hun hin Dag sagde, at intet i Verden kunde skrække hende, da syntes han, hun groede i Vejret for hans Øjne og blev større, end han havde troet, hun var. Det Blik, hvormed hun da saa paa ham, var ligesom Lyset fra et indre Liv, han hidtil ikke rigtig havde kendt, skønt de havde levet saa længe sammen ....

End nu ham selv? — Ja, hvor ofte havde han ikke mærket nye Lag af ondt og godt bryde frem af Sindets dybe Orund, — ligesom der hver Stund viser sig nye Lag, naar man kulegraver Jorden .... Maaske det kunde blive ved nedefter. Og kanske der slet ingen Bund var i et Menneskes Sjæl ....

— Der var een Ting, Ane bar Rædsel for, men hun skulde ikke ængste sig, det skulde der nok blive sat en Bom for. Han vilde ogsaa nok vise, at han ikke var bare Melgrød.

Og saa gik han og rullede sin Spændkraft sammen som en Fjeder.

X!

Lendum-Nørgaard var en nyopført Bondegaard. De fire sammenbyggede Længer, hvis mange Vinduer og Døre var fuldstændig symmetrisk ordnede, omsluttede en rummelig Oaardsplads, der var saa ren og bar med sin fejede Brolægning, at en Fugl næppe kunde bjærge et Halmstraa til sin Rede.Fra denne sin Residens sendte den mægtige Jorddrot Bud til Søren, om han uopholdelig vilde give Mode til et et paatrængende Arbejde.

Der hengik imidlertid flere Dage — han skulde nemlig have det sidste Læs Kurve for Vinteren færdig

— inden Husmanden indfandt sig i den oliemalede Daglistue, hvor Jens Nørgaard sad og stavede sig gennem Stiftsavisen til langsomme Drag af sin Merskumspibe.

„Du har nok travlt nu om Tider!" begyndte Jens Nørgaard spydigt og lod Avisen synke.

„Ja," svarede Søren bestemt

„Er det med at plante Træer? De Narrestreger skulde du holde dig fra. Du gaar mins'æl paa Sognet ved det Det siger Folk ogsaa."

„Naa, gør de det!"

„Ja, — og saa vil a helles bede om, te du møder, naar En sender dig Bud."

„Naa vil du det Jens Nørgaard!" Søren trak Brynene sammen.

„Ja, Fanneme vil al"

„Vi skal vel være to om det!"

„Vil du -trads' mig!" fo'r Jens op. „Du husker vel, hvis Penge der staar i Huset! A skal helles nok ta' det stejle af

dig, Farlille!"

„Ta' det stejle af mig!" udbrød Søren ildrød. „Nej det skal du — saa bandte han — ikke være Mand for, bette Jens!"

Nu blev Jens Nørgaard lynende vred, rejste sig for Bordenden i hele sin velnærede Bredde og raabte: „Saa kan du betale mig mine Penge, din fattige Pjalt!"

„Tror du, a vil bøje mig, fordi du er født med et Brød under hver Arm og et Stykke Flæsk i Flaben.",„Mine Penger!** skreg Jens Nørgaard.

„Dine Penger! Dem skal du nok faa, din Kalkun/* sluttede Søren og forlod Stuen.

„Nej, du kan klø dig, bette Jens!** sagde Søren halv højt til sig selv, da han gik ud af Porten, og spyttede i en Bue. Men inden han naaede Klitten, blev han klar over, hvor vanskelig hans Stilling i Virkeligheden var. Vel kunde han nok faa et Kredit-foreningslaan, men saa det manglende? ....

„Skulde a vel bøje mig, Ane?**

„Det havde vel egentlig nok været det klogeste1, men — æ ....**

„Det allergaleste, der kan ske, er da, at han tager Huset!**

„Det gør han saamænd ikke.**

„Nej, hvis a blot vil bede om Oodtvejr, — for han er alligevel saa godsindet, den Pjalt! — Men a vil Søren-Jensemig ikke være hans Slave! Nu faar a vel ud at vande Dyrene.**

Da Døren lukkede sig efter ham, kom en Kvinde forbi Vinduet. Ane syntes grant, det var Bolle-Mette, og i det samme stod hun i Stuen.

„Er Søren hjemme?** spurgte hun og snusede Luften ind gennem sin kødfulde Opstoppernæse.

„Ja!** svarede Ane lavt, mens Øjnene gnistrede af Vrede. „Hvad vil du ham, din lede Kvind?“

„Aa, det kunde endda være, vi kunde have et og andet at snakke med hinanden om!“ svarede den tykke, fedtede Kælling og grinede.

„Søren er i Stalden, om du vil tale med ham. A ser hellere din Hæl end din Taa!"Saa sank Ane ned paa Bænken, mens Kuldegysninger og Varmestrømninger vekslende jog gennem hendes Krop.

Noget efter hørte hun Søren tale højt, og gennem Ruden saa hun Mette stryge af Sted. Søren raabte: ... „Aldrig mere skal a sætte min Fod i din Helvedes Hule, og nu kan du prøve paa en eneste Qang til at komme over mit Dørtræ!“

Ane drog et Lettelsens Suk. Men hvad vilde dog denne Kvinde Søren? — Hvad havde de sammen? — Aa Qud! Der stormede saa meget ind paa hende den Dag . . . Hvad mon hun vilde? . . .

Det varede noget, inden Søren lempelig aabnede Døren til Stuen, hvor Ane endnu sad dødbleg paa Bænken.

„Hvad vilde hun?“ kom det hviskende.

„A skylder hende otte Kroner, som a har sviret op. Men det skal ogsaa blive de sidste!“ sagde han fast, men stille.

Da han hævede Blikket, mødte han hendes Øjne som to klare Kilder, hvor den uforfalskede Kærlighed laa paa Bunden som ægte Perler.

Og han gik hende nær og sagde med skælvende Røst:

„Dig vil a bøje mig for!**

Hun kastede sig ind til ham.XII

Nu var det store Spørgsmaal, hvor Pengene skulde komme fra.

Hvis han vendte tilbage til Jens Nørgaard, havde han Følelsen af at gaa under Aaget som et Trældyr, denne Tanke pinte ham. Vel skulde han aldrig ømme sig ved at lægge sig i Selen, naar han selv maatte afgøre, hvor Tømmen skulde hvile, men at hoppe efter Nørgaard-Mandens Piskeknald fandt han uudholdeligt.

Saa klædte Søren Brander sig paa og begyndte Tiggergangen om Laanet.

„De Penge kan Jens Nørgaard jo sagtens lade staa i Huset!" svarede den første, han henvendte sig til.

„Jo, men . . .

„Og det er ogsaa noget, han aldrig nægter!"

„Ne-j, saamænd, men . . .

„Desuden er det jo ogsaa det eneste naturlige, da han har solgt dig Jorden!"

„Jo, men . . . ."

„Hvad?"

„Vi er bleven en Smule uens, Jens og mig!"

„Ha! ha! — Ja, naar du har Raad til det, saa er du ikke saa meget at ynke. — Hvad er der i Vejen?"

Søren fortalte det

„Ja — he! Saadan en Krumm* maa du s'gu finde dig i. Naar du er stillet, som du er, saa gaar det heller ikke an at være saa stivhalset!"

„Om ogsaa En skylder en Mand nogle Skillinger, saa skulde En endda alligevel have Lov at bære sit Hoved, som En selv tykkes. Det har a da i al Fald mest Lyst til!"„Du er ikke grov gammel, Søren! — Nej, gaa du bare hen til Jens Nørgaard, saa slipper du allernemmest ud af den Klemhærke!"

Men Søren stilede sine Fødder mod den næste Mand, hos hvem der kunde være Haab.

Hele Dagen gik han sin Fattigmands Gang fra Oaard til Gaard. Og uagtet han, hver Gang han stod med Haanden paa Dørklinken, ønskede sig langt, langt bort, saa faldt det ham dog ikke ind at opgive Ævret, thi han dreves frem af sit unge, higende Blod.

Sidst paa Dagen traf han Møller-Jens i Huggehuset, hvor han sad med Messing-Brillerne dinglende paa den yderste Næsetip og snittede.

Mølleren forandrede hverken Mine eller Stilling, men vedblev at bruge Tollekniven, indtil Søren havde fremført sit Ærinde med saa varme og veltalende Ord, som hans pinlige Stilling tilskyndede ham til.

Da løftede Møller-Jens et Par kolde Tinøjne over Brillerne og sagde med en Oravrøst: „A har fattige Folk nok i min egen Slægt!«

Dermed tillukkedes hans tynde Læber for enhver yderligere Ytring. Kun de kolde Tinøjne hæftedes paa Søren og ligesom skød ham baglængs ud af Huggehuset.

Tre Dage i Rad gennemgik Søren Brander den Smerte, som det er at gaa fra Menneske til Menneske og faa Nej alle Vegne, Tiggergangens Lidelse.

Tung i Sindet, træt og ør, vendte han tilbage til sit Hedehus. Langsomt flyttede han sin Fod.

Men da han kom ud paa den aabne Slette og mærkede Søluftens friske Sus om sit unge Hoved, bortvejredes de triste Tanker. Fugleskaren sang jo til Arbejde og Virksomhed, for hans Øje bredte sig de udyrkede Flader, der ventede paa hans Arms Kraft,og op mellem Vinterens visne Blade tittede Foraarets grønne Spirer. Han kunde ikke sørge, thi i sin Sjæl følte han Vaarens spirende og skydende Liv.

Og dog, — hvor Pengene skulde komme fra, det var endnu det store Spørgsmaal, som han alligevel ikke kunde blive kvit ....

--Et Par Dage efter, da Jens Bjærg sad hos

Søren og de taltes ved om en Akkord paa Tørvegravning, de havde sluttet med et Teglværk, fortalte Søren, at Niels Pind havde lovet ham de manglende Penge. „Og a kunde jo aldrig have tænkt det, — saadan en Skind-skaver! Kan du forstaa det ?“

„Jo. Niels Pind er af den Slags Folk, der vrider den yderste Drip af enhver Stakkel, han har med at gøre; men til den anden Side, — gør han Folk en Tjeneste, saa gør han det saadan, at de aldrig glemmer det.

„Ja, ja,“ sagde Søren med straalende Øjne, „nu er vi da over det for den Gang .... Nu skulde der helst lidt Fut paa' en!“

„Ja, vi kan tage fat i Morgen for min Skyld. — Og naar Ane vil med, saa kan jo de mindste Børn komme over til vores!" —

Tidlig næste Morgen drog den lille Skare ud,. væbnet med skarpslebne Redskaber. Hver af Mændene kørte en Trillebør, Ane bar en Kurv med Pandekager og Mellemmader, og et Par Smaadrenge, der næppe havde faaet Søvnen af Øjnene, trippede ved Siden, mens Lærkerne, hvor Toget skred frem, svang sig syngende fra Tuer og Risbuske.

Det flade, lynggroede Klitland gik jævnt over i den vidstrakte Mose mod Nordøst, hvor Udsynet lukkedes langt borte i Himmelbrynet af Tørveskruernesutallige, sorte Smaakegler, bag hvilke de rødmende Skyer lyste af Løfter og Forjættelser.

Som Solen steg højere og højere, kastede Mændene Halsklæde og Vest, og Spaden skar sig gennem den glatte, fedtede Mosejord, mens Børnene læssede paa og læssede af de Tørv, som Ane trillede fra Graven til Udlægningpladsen.

Og som Lag paa Lag bænkedes op og Søren mærkede Kræfterne strømme gennem hans unge Krop, nikkede han og sagde som for sig selv: „Det stejle, Jens Nørgaard! — Nej, det skal du ikke være Mand for at ta’ af Søren Brander!**

XIII

Vinteren er graadig. Den sluger ikke alene Sommerens blomstrende Liv, men fortærer ogsaa Fattigfolks Sommerfortjeneste. Derfor maa de, der skal opholdes ved de blotte Hænder alene, hvert Foraar begynde paa det samme Punkt, indtil den Nedgang indtræder, som gør mange letsindige og ligeglade.

For dem, der bor paa de fede Jorder, hvis velbyggede Gaarde dølger sig bag en Vold af høje Hæs og Stakke, og hvis fede Kvæg drøvtygger i halmfyldte Baase, kan Vinteren være en behagelig Afveksling. De kan sidde lunt i Arnekrogen og smøge af den sølvbeslaaede Pibe, de har arvet efter deres Bedstefader, og til Natten synke dybt i Dyner, der er virkede paa deres Moders Væv.

Men for Nybyggerfolkene ude paa Klittens og Hedens Sand er Vinteren en uvelkommen Gæst. De har ikke den overleverede Soliditet, de fulde Sulekarog den grundmurede Kredit at støtte sig til. Og saa standser Vinteren den Virksomhed, som skulde bære dem frem til Maalet, jager Mændene i Hus og binder dem til et Stilleliv inden Døre. —

Søren Brander kom imidlertid lettere over Vinteren end de andre Beboere, thi Ideen med Kurvefletning, som Faderen kort før sin Død havde givet ham, havde han udviklet til en Husflid, der fyldte Vintertidens StiUeliv med Syssel og gav Sølv i Pungen.

Naar de Dage kom, da Frosten hindrede alt Ude* arbejde og Sneen dækkede Jorden, stod Søren op, længe før det blev lyst, og tærskede i Loen ved Lygte* skinnet. I Dagningen begav han sig op i Lyngbakkerne, hvor Enebærrets fine Orønt stak op gennem den hvide Sne. Han ruskede Orenene, saa Sneen dryssede, han forfulgte de vredne Forgreninger, skar med sin Tollekniv eller rykkede, saa hans Hænder var opkradsede, Busk efter Busk, som han samlede i Smaabunker, dem Studene saa trak hjem paa Slæden.

Fra den Dag Kurvebindingen tog sin Begyndelse, og indtil Foraaret kom, duftede hele Huset af Enebær. I al denne Enebærduft var der Minder om den gamle Brander, og baade Søren og Ane tænkte, at det alligevel var en god Stund, da de tog ham i Huset.

Nej, men Sommeren! Saa behøver Fattigfolk ingen Ilding og Børnene ingen Tøj, og den, der ikke har Hus, finder let et Skjul. Sommeren er glad og god! Sommeren er Børnenes og de fattiges! Og Sommeren er Tiden til de lange Arbejdets Tag! —

Og om Sommeren lukkede Solen kun sit Øje til et let Blund i de lyse Nætter, og Klitboen var ligesaa aarvaagen som Solen. Naar de store Sand-Arealer skulde overfares og gennemarbejdes, saa maatte han strækkeMuskler og lægge sig frem i Selen den lange Dag igennem. Han levede ogsaa som under aaben Himmel, og hans Hus var ham kun et Skjul til at sove og spise i.

Ud over det nøgne, flade Land, hvor de hvidkalkede Mure glitrede i den sollyse Dag, var der ikke et skyggende Træ uden alene ved Søren Branders Hytte.

Langs Markskellene ragede frem over Omgivelserne flere Rader Træer, af hvilke dog mange var mossede eller visne. Men de stod her som Tegnet paa en sejg Vilje, der vilde frem. Det var de første Rækker, der rykkede i Marken for at erobre den golde Jord.

I Nærheden af Huset laa en Gruppe af lave Banker, Flyvesand, som Vestenvinden havde ophobet for mange Herrens Tider siden. Derefter var Sandhobene bleven overgroede af et fast Plantedække, 1 hvilket Stormen den senere Tid mange Steder havde boret Hulninger, hvor Sandet i Blæst hvirvledes rundt som i en kogende Kedel og fløj over Randen.

Hist og her paa disse Banker havde Søren forsøgsvis plantet Naaletræer. Det var Blænkerne, der var ude at prøve sig frem. Et paabegyndt Dige antydede, at her skulde et større Stykke Land indtages.

Op over Havens høje Jordvold stræbte Pilenes Spidser til Vejrs, og indenfor var der Bede af Timian og Merian.

Noget borte fra Huset stod Ane med opkiltet Skørt og bearbejdede Jorden med en Hakke, og længere ude, forbi Korn- og Kartoffelagrene, ude mod den brune Hede, brød Søren ny Jord med Studene.

Som Solen skred frem paa sin Bane og Vandet løb til Stranden, gjorde dette Menneskepar sig Jorden underdanig, saa Sveden randt ad den solbrændte Hud.De tunge Tag rundede Ryggen og krøgede de ranke Skikkelser, det stadige Slid stivnede de bøjelige Lemmer og gjorde Sørens Hænder haarde som Hornklove. Livet var ber med sin Modstand, Jorden med sin Trods, men de havde Viljens Sejghed, Sindets Ro og Haandens Styrke at sætte ind i Kampen.

Ingen Lyd fra anden menneskelig Virksomhed naaede deres Øren, ingen andre Stemmer end Naturens lød omkring dem, selv kunde de ikke en Gang raabe til hinanden, og ude i denne Stilhed førte de hver paa sit Punkt trofast og vedholdende Dagens standende Strid med Redskaber saa blanke som nogen Ridders Glavind.

Og disse Folk herude paa Kulturens Overdrev vandt Sejr over den raa Klit, der lod sig fravriste Stykke efter Stykke, som lagdes til deres Omraade og — Fædrelandets. —

Naar saa Freden kom, Sommeraftenens Fred, saa lod de Vaabnene hvile og gik en Tur langs Læbæltets Hæk. Udenfor løb Harer og Agerhøns, thi Dyrene følte sig trygge i denne fredelige Egn. Indenfor groede Møjens Frugter op af Sandet

Som de gik her, tog de hinandens Hænder, og deres Hjerter glædedes, og som Aftenduggen faldt syntes de, at Himlens Velsignelse dryppede ned over deres Hænders Gerning.

Men naar Mørket faldt paa, gik de ind og sov den flittiges og nøjsommes rolige Søvn.XIV

Hvert Foraar foregaar der en lille Udvandring af Drenge fra Klitternes Land til fremmede Sogne. Naar de kan løfte en Kølle og rinke et Tøjr, tager de for første Gang i deres Liv Afsked fra Fædrehuset. Og naar Vinterrugen er saaet og Kreaturerne bundne paa Stald, vender de smaa Udvandrere atter tilbage med Sommerens Udbytte i

klingende Mønt.

Dette er lige saa sikkert som Fuglenes Træk. —

Søren Brander havde nu to saadane Smaafyre, hvis Hjemkomst var en Fest i den lave Hytte. De tindrende Øjne gjorde det lyst i Stuen, nu, Familien atter sad samlet om den hjemlige Arne.

Saa kom Skoledagene. Længe før Dag var Ane oppe at faa Davren til at syde i Ovnen, og der var ogsaa Tøj, som skulde tørres, Hoser, som skulde stoppes, og saa var der — Madtaskerne, som skulde udstyres. Børnene maatte jo bryde op i den aarle Morgenstund, om de i rette Tid skulde naa Skolen, der laa langvejs borte. De vendte ikke tilbage, før man tændte Lys, og derfor var Forældrene ofte urolige, naar Vejret var ondt —

En Eftermiddag tætnede Luften til med Sne og Fygevejr af Nordøst. Søren trak et Par Hoser over sine Bukser, bandt et Lommetørklæde om Ørene og gav sig paa Vej ad Skolestien.

I Mørkningen stod Himmel og Jord i een Taage, og intet levende Væsen var at øjne. Han paaskyndte sin Gang, spejdede til alle Sider og bøjede sig jævnlig til Jorden for bedre at skimte enhver Fremtoning. Forgæves. Han raabte Drengenes Navne Gang efter Gang og ventede med tilbageholdt Åndedræt paaSvar. Men ingen anden Lyd var at høre end vindens sukkende Susen og Snefnuggenes lette Dans.

Da jog Rædselen som Ild gennem hans Nerver, Angstens Sved perlede paa hans Pande, som han fortsatte sit Løb og raabte ud i Vejret

Men han kendte enhver lille Tue paa dette Strøg, og han vilde ikke helme, før alt var afsøgt, om det saa skulde tage hele den lange Vinternat

Omsider fandt han dem i Læ af de sammensunkne Rester af en Faarefold. Men i denne Aften havde han tænkt mere over Børnenes Krav og Ret end alle fore* gaaende Aar tilsammen.

Siden laa Sneen højt hele Vinteren, eller den var et sjappende Ælte, og der var ikke til at komme frem for korte Ben. Ingen Skik var der paa Børnenes Undervisning, og Søren Brander sad og faldt i Tanker ved Kurvebindingen.

— En Aften, Børnene var gaaet til Ro, sagde han: „A tænker paa vore Børn, Ane! De gror jo op som Markens Dyr uden Lod og Del i menneskelig Oplysning!“

„Tiden, der kommer, vil vist nægte dem Lod og Del i mere end det!“

„Just derfor mener a, at vi ikke godt kan lade dem sidde og drive paa Bænkene."

„Hvad skulde vi saa gøre ?“

„Ja, a véd ikke, om a kan granske det ud!“

„Om Vinteren kan de jo ikke gaa i Skole, og om Sommeren maa de jo ud at tjene!“

„Hja!“ indrømmede Søren og tog et nyt Ris. — „Men de kan da egentlig ikke gøre ved, at de er fattig fødte, Ane!“

„Det kan vi da heller ikke!'*„Hm! Nej! — — Naar vi endda havde noget at byde dem herhjemme!“

„Det er ikke saa godt at være Fattigfolk, hveiken paa den ene Maade eller den anden, Søren!“

„Nej, men a mener, at hvis vi rigtig vilde . . . . naar vi saadan . . . a mener alligevel, der skulde gøres noget!“

„Hvordan skulde det gaa til?“

„Ja, min Pige, det er det, a ikke rigtig véd!“ sluttede han og gik frem og tilbage over Gulvet, medens hun eftersaa og ordnede Børnenes Tøj, der laa i Bunker paa Bord og Bænk.

XV

En Aften i Mørkningen skred flere Mænd langsomt hen over Klitten. Man skelnede kun Skikkelserne i

Tusmørket Fra flere Sider kom de, og ved Søren Branders Hus løb Sporene sammen.

Søren havde nemlig indvarslet til Grandestævne, som det var Sædvane, naar der forelaa et Spørgsmaal, der vedrørte Almenvellet

De sindige Mænd tog Plads, hvor de bedst kunde, i den lille Stue, der snart var fyldt med daarlig Luft og Tobaksrøg, hvilket dog ikke lod til at trykke Forsamlingen, hvis vejrbidte, skæggede Ansigter lyste af stilfærdigt Lune, mens der skiftedes skæmtsomme Ord.

Saa rømmede Søren sig og sagde:

„A har tænkt, om vi ikke kunde faa Sogneraadet til at bygge en Skole her i Klitten. Her er jo ikke saa faa Børn nu, og der er jo grumme langt op til Byen!“

En Stridsmand 5Der var ingen, der svarede noget paa det. De sugede paa Piberne, løftede langsomt Øjelaagene og skottede til hverandre.

„En Skole!« var der endelig en, der sagde, og saa blev der igen Tavshed.

Noget efter spurgte en anden sin Sidemand: „Har du noget Røgtabak ved dig, Per Kristjan ?« —

„Ja, a véd ikke, hvad I siger til det!« gentog Søren.

Ikke et Ord til Svar. Der var saa stille, at hver Oang nogen spyttede, hørte man det plaske mod Lergulvet.

„Er der ingen af Jer, der har hørt, om Faare-Frederik har bekendt?« spurgte saa en.

Nej, det var der ikke. I Anledning af dette Spørgs-maal vaagnede saa Snakken igen i Gisninger og Bemærkninger, indtil Søren spurgte Murer-Jens om, hvad han mente om Skolespørgsmaalet.

Den tiltalte løftede de buskede Bryn og sagde tværs over Bordet: „Hvad siger du, Peter Vibe?«

„Aa, det er vel aldrig værd, vi indlader os med Ministeriet og hø|ere Vedkommende om den Slags Ting!« svarede denne.

„Ja, du maa Jo vide det!« sagde Mureren og blinkede, „du har jo tjent Prokuratoren.«

Flere smaagrinte.

For at komme nærmere til Sagen bemærkede Søren, at han mente, man lige saa godt kunde faa en Skole her som saa mange andre Steder.

„Hvem skulde betale den?« spurgte Niels Pind og krummede Haanden om Portemoniksen nede i Bukselommen. „Sogneraadet naturligvis, ligesom helles!"

„Det gaar Sogneraadet sandten aldrig ind paa i sine Dager!" udbrød Peter Vibe, „a kender dem nok, de bette Ka’le "

„Skulde vi ikke lade det blive ved det gamle; der kommer meget Bryderi ud af det?" bemærkede Niels Pind og flyttede sin laadne Kabuds.

Store-Ais fra „den brede Sande", der stod og borede med Hovedet mod Loftsfjælene, sagde saa: „A tykkes, naar det har gaaet all’ Daw’, saa kan det vel ogsaa blive ved. Vore Børn skal da hverken være Præster eller Degne!"

Søren Brander med Varme: „Det er heller ikke Meningen, men a har tænkt som saa: Nu gaar den ene Dag efter den anden, og dine Drenge gror til, og det kan ikke vare saa længe, inden de skal til at hyre dem selv. Og naar den Tid kommer, da de skal til at rydde til Side, om der kan blive en bette Baas til dem et Sted, saa er det ikke saa godt for saadanne fattige Knejt’. Men hvis de, foruden at være fattige, tillige med er dumme og uoplyste, saa bliver det saa meget strengere for dem ... Og vi er jo da Forældre til dem og har ligesom en Slaws Ansvar her, tykkes mig!"

„Jo, saamænd!" sagde en.

„Tho det kan Jo være sandt nok!" føjede en anden til.

Pavse.

Niels Pind lettede Kabudsen ved den ene Side, hvor han listede et Par Fingre ind og kløede sig: „A tror nu, de klarer dem ligegodt, enten de kan læse eller skrive; det er ikke det, som det kommer an paa. Og Skatterne stiger!"

6*Søren ivrig: „Naa, du tror, det er ligegodt! Hvorfor sidder Niels Piesens Martin nu i Enggaarden, maa a spørge? — Fordi han havde Hoved og Forstand og kunde regne ud med Kubikindhold og, hvad dertil hører. Det var mins’æl ved hans Vejarbejde, han tjente sine Midler. Og saadanne er der mange Eksempler. — Naar de hverken kan det ene eller det andet af Lær-domsvæsen, saa kan de jo vær; gode nok til at svinge en Plejl og rykke i et Skovlskaft, men de bliver sikkert og sandt nogle Drysse-Mikkeler, der dumper i det første det bedste Hul, saa det er et helt Slumpetræf, hvor de blive af! Det er m i n Mening/' sluttede Søren og lod sine brune Øjne løbe rundt i Forsamlingen.

Fuldstændig Tavshed.

„Hvordan skulde saadant noget egentlig gaa til?“ var der en, der spurgte.

„Der skulde naturligvis nogle til at staa for det!" svarede Søren.

„Kunde vi ikke gerne lade ham forsøge det?“ sagde Murer-Jens.

„Saa kunde Jens Bjærg følge med; han har de manne Børn!" tilføjede en og strøg en Tændstik.

„Det bliver vel det sløveste!" afsluttede Jens Bak og gabede.

Saaledes kom Søren Brander og Jens Bjærg i Skoleudvalget

— — Det varede heller ikke længe, inden Sagen førtes frem i Sogneraadet, der imidlertid forholdt sig fornemt og i hvert Fald ikke kunde indlade sig paa Sagen, før der forelaa et skriftligt Andragende fra Beboerne.

„I svarer temmelig lidt til Kommunen derude i Klitten til at stille saa store Fordringer," havde Forman-den sagt i en mildt bebrejdende Tone, medens han, som optaget af alvorlige Ting, bladede i Protokollen.

Under Raadets Fnisen havde Jens Nørgaard bemærket, at Søren maaske vilde til at være Konge i Klitten. —

Det blev Aften, og det blev Midnat, og endnu sad de to Udvalgsmedlemmer i den afsides Klithytte og grublede. De stirrede paa det hvide Papir, som laa udfoldet for dem, til de syntes, deres egen Hjerne var som et tomt og ubeskrevet Ark. Men ud paa Natten fik de dog efter flere forgæves Forsøg stillet paa Benene de vanskelige Ord og Bogstaver, der i ordnede Rækker og Kolonner var bestemte til at bryde den fjendtlige Skanse.

Dette møjsommeligt udarbejdede Aktstykke blev imidlertid efter længere Tids Forløb tilbagesendt med den Bemærkning, at man ingen Hensyn kunde tage dertil paa Grund af mangelfulde Oplysninger. Og da endelig disse havde foreligget, afslog dog Raadet Sagen bestemt.

Men da Søren i et nyt Grandestævne aflagde Beretning, var der kun een Mening om Skolesagens videre Skæbne i denne Forsamling af tavse Mænd.

Man mærkede paa de energiske Blink i Øjet, paa den stille men uovervindelige Stædighed, der lagde sig tilrette om Munden, at hermed var Skolesagen ikke færdig.

De skønnede nemlig instinktsmæssigt, at her var den igen, den Modstand, som vilde bagbinde dem, og som de kendte fra den daglige Strid. Den var som den sorte Trold, der altid stod i Vejen, netop hvor de vilde frem.Og just fordi de i oprindelig Styrke ejede Driften til uvilkaarligt at stemme Ryggen imod, blev det en Selvfølge, at Skolesagen skulde føres til det yderste.

Nu, de havde faaet Taget, var der ingen, der nogen Sinde agtede at slippe det, lige saa lidt som det kunde falde nogen af dem ind at løbe fra den Plov eller Spade, hvormed de ørkede Klittens Jord.

Saasnart det derfor blev nævnt at gaa lige til Provsten med Sagen, var det noget, der vandt alles Bifald.

XVI

Provstegaarden laa fire Mil inde i Landet, hvorfor Jens Bjærg paa den fastsatte Dag i god Tid stillede hos Søren Brander, iført sin stiveste Stads: tykt paa-smurte Fedtlæders-Støvler, hvis Overlæder var fuldt af Brag og Revner, graa Benklæder og en Vadmelsfrakke, hvis store Sidelommer, kantede med grønligt falmede Baand, gabede som to halvaabne Haandkufferter.

Ane formanede Søren til at fare lempelig i de tynde Klædesbukser; det var noget skørt Stads, nu det var gammelt, og saa knyttede hun hans Halstørklæde.

„Husk nu, at Køerne skal staa paa den vestre Ende af den nordre Ager!" sagde Søren og lindede en Sele.

De to Udvalgsmedlemmer slog straks ind i en hurtig Gang og naaede efter et Par Timers Forløb Ravnstrup Kro, der laa saa indbydende ved den støvede Landevej og lokkede med sit ovale, røde, kongelige Skilt i Trekanten over Indgangsdøren.

„To Drammer og en halv 01!" forlangte Søren og satte sin Kæp hen i Hjørnet af Skænkestuen. Derefterbænkede de sig ved Vinduet og fremtog de i blaatæmede Lommetørklæder indpakkede Mellemmader.

Da den omfangsrige Kromadamme var gaaet ud, sagde Jens: „Tror du, en Kugle kunde gaa gennem den Fedtklump, Søren ?"

„Det er jo ikke saa godt at vide," svarede Søren eftertænksomt, „men a tvivler pinnede!"

„Ja, den maatte ap-se-lut gaa fast i Flæsket, mener a!"

„Uden at det skulde være af de hurtigsky-dendes . . .

„Ha! ha! ha!"

Efter en kort Hvile her fortsattes Rejsen. Bakkerne blev mindre og mindre storartede, som de kom længere Syd paa, Strækningerne mere og mere dyrkede, Boligerne hyppigere, Gravhøjene stod ikke længere paa de lyngklædte Aase som sorte Silhuetter mod Skyen; de dukkede sig græsgrønne midt i bølgende Kom, og inde mellem Landsbyernes stadselige Oaarde laa overmættet Kvæg i Markens høje Kløver og tyggede Drøv.

„Dette her er ligegodt noget andet end Klitten!" udbrød Søren, idet han stod stille og saa ud over Egnen.

„Jo, ret nok! Men denne her Sjags Jord er jo næsten ikke til at veje op med Penge; den skal En jo saa godt som være født til. Og dem, der kører med Stude, de kommer da ogsaa med; hva', Søren!"

„Jo-o, naturligvis, men . . . ."

„Aa, Søren!" tog Jens paa og satte sig ved Grøften. „Du kommer min Sandten til at tage ved mine Støvler; a kan ikke holde ud at gaa med Lædertøj nu!"

Jens bandt Støvlerne sammen med sit Hosebaand og svingede dem over Akslen.Den sidste Del af Vejen gik de længe uden at mæle et Ord. -Endelig ytrede Jens: „Det skal nok være en bøs Karnallie!"

„Ja, det siger de! Nu maa du da trække dine Støvler paa, inden vi skal ind til ham!"

Det var lidt vanskeligt at faa Munden paa Qang overfor den højtstillede Mand, der desuden stod lige færdig til at tage ud.

„Hvad ønsker De ?"

Søren: „Dersom at Provsten havde Stunder, saa vilde vi jo gerne snakke et Korn med ham!"

Provsten: „Værsgod at tage Plads, men jeg har travlt!"

Jens: „Det har vi forresten ogsaa, vi skulde helst hjem i Aften, og der er jo ikke saa kort, Hr. Provst!'*

Provsten: „Hvor er De fra?"

Jens. „A tror mestendels, at det skrives for Lendum Klit!"

Søren: „Vi vilde jo gerne have en Skole ude hos os!"

Provsten: „En Skole! — Hja! — Nu om Dage tror alle, at de kan faa en Skole lige uden for Døren!" Op og ned ad Oulvet. „Og naar man saa giver dem en Skole, saa forsømmer Børnene jo ganske gyseligt!"

Søren: „Se vi tænkte, om Provsten ikke kunde vide et Raad, for der maa vel være Lov og Ret ogsaa for det!"

„Et Raad! — Jeg skal sige Dem to Ting', min gode Mand! For det første er jeg ikke Prokurator, og for det andet er jeg ikke almægtig!" svarede Provsten og saa lidt utaalm odigt paa sit Ur.

Men de to Husmænd, der var øvede i ikke at opgive Ævret for den første Modstand, sad saa roligepaa Provstens Stole, som om de agtede at forblive der for det første.

Søren: „Staar der ingen Ting i Loven om det, saa er der da en Slags Ret og Billighed til. For det kan da ikke være Meningen, te vore Børn skal blive til Hedninger, fordi vi bo'r lidt for os selv!"

Provsten: „Jo, vel staar der noget i Loven, kære Mand!“

Søren: „Ja, vi er jo uoplyste Folk, men Provsten kan jo nok sige os noget, om han vilde være saa god!"

Jens: „Ja, vi er uoplyste, men vi har jo ikke noget imod, om vore Børn kunde blive lidt klogere, Hr. Provst!"

Søren: „Og vi mener, at Provsten vil holde med os i, at vi kan faa vore Børn bedre oplærte!"

Jens: „Ja, for se, Sogneraadet, det vilde jo ikke

— æ — hoppe paa'en!“

Provsten: „Naa, De har været hos Sogneraadet!"

„Ja, saamænd har vi saa!" svarede Jens med Munden fuld af Tobaksspyt.

Provsten: „Naa! — Sig mig, hvor langt har De vel til Skolen?"

Søren: „Jeg tænker drka hen ved en Mils Vej!"

Provsten: „En Mil! — En Mil!"

Søren: „Tænker du ikke, der er li'saadanne til de yderste Huse, Jens?"

Jens: „Fra Murerens og til de nordre Bjærge, der er en stiv halv Mil, det véd a, og derfra og til Skolen er der en Fjerdingvej. Jo, en bette Mil, det vil nok passe!"

„En Mil!" gentog Provsten for sig selv og satte sig i Bevægelse.Jens: „Ja, det er et langt Stykke Vej, Hr. Provst, at sende nogen bette Børn hen i en himmelbetændt Rendfog!"

Provsten: „Hvor mange skolepligtige Børn, siger De?"

Søren: „Jeg tænker nok, vi kan sige henved en Snes Stykker!"

Jens: „Og vi er unge Folk, de fleste af os, saa der kommer immer an flere Børn, Hr. Provst!"

Provsten: „Hm! hm!"

Efter at nogle flere Spørgsmaal var stillede og besvarede, sluttede Provsten: „Send mig et Andragende med alle de Orunde, De kan finde, der taler for Deres Sag, saa faar vi se! ... . Men De kan jo gerne være tørstige efter den lange Marsch .... eller maaske et Stykke Mad?"

„Aa, Tak! det er snart en Skam, men tho lige en Bid Brød!" svarede Jens Bjærg og stoppede sine Mellemmader længere ned i Frakkelommen.

Provsten gik ud.

Jens halvt hviskende: „Tykkes du ikke gerne, Manden kan gaa an, Søren?"

Søren: „Ja, i Førstningen véd a ikke rigtig! Men a tror, det er en godsindet Mand."

Saa lod de Øjnene løbe rundt i Kontoret for at undersøge, hvorledes der saa ud hos en Provst.

Jens: „Nej, nu har a s'gu aldrig i mine Dager set saamange Piber! .... Hvad mon det er for en Dings, der hænger dér?"

Søren: „Aa, saadan nogen har altid saa mange kunstige Ting."

Jens: „Hvad mente han med det, at han ikke var Prokurator og ikke almægtig, he!"Søren: „Hys, der er han!“

Jens: „Ja, bare vi var ude igen, jeg kunde komme af mine Støvler. Det er saa møj Fa'nens, som de klemmer mine Store tæer!“

Om de ønskede Snaps?

„Til Maade er al Ting godt, Hr. Provst!“ svarede Jens med Munden fuld af Mad.

„Nu maa De endelig ikke nære sangvinske Forhaab-ninger, for Sagen har mange Vanskeligheder!“ sagde Provsten venlig, da de to Udvalgsmedlemmer tog Afsked.

„Nej, tho det byder sig selv. Saadan noget er jo ikke til at flyw' i ligestraks. Der skal jo Tid til al Ting, Hr. Provst! Og Rom blev ikke bygget paa jen Daw, som skrevet staar!“ sluttede Jens Bjærg og rystede Hs. Højærværdigheds Haand.

Saaledes endte Provstebesøget.

XVII

Saa var det, der skete en Omvæltning i Sørens Forhold til Klitboerne.

Visse Tider paa Aaret ophævedes alt, hvad der' kaldtes Orænser og Skel, og Klitarealerne blev som en vid Fælled for hver Mands Kvæg. Naar det sidste Neg var under Tag, slap man Dyrene løs og lod dem drive hvorsomhelst fra om Morgenen, man aabnede Stalddøren, til om Aftenen, hver søgte sine.

Dette var en Sædvane, ingen var falden paa at bryde eller havde tænkt at sætte sig op imod. Det var en af disse Vedtægter, som i Tidernes Løb, stille og skjult, bygger sig selv op til en hellig og ukrænkelig Lov.Og saa kom Søren Branders Trærakker og slog en Streg over den gamle Vedtægt og krævede sig respekteret ved Siden af.

Hans hegnede Mark skød sig ud i dette Friland som en trodsig Bringe; med sine Grøfter og Diger vilde han afskære Fællesskabet med dem og lære Klittens Folk Lov og Orden.

Saaledes forstod de det

I Førstningen havde de ikke ænset det synderligt; det hele var jo i mange Aar saa uanseligt, og den snurrige Idé, at plante Træer i det golde Sand, vilde nok gaa af Manden, naar han blev ældre. Men da Søren, som Aarene gik, lagde til baade her og der, saa forstod de, at det skulde være Alvor, saa skønnede de, at han havde holdt Dom over det gamle og vilde sit til Trods for dem alle.

Men fra den Stund blev han dem som en fremmed, og hans Plantage et Oprør imod deres Samfund. —

Paa de skævende Øjekast, de tavse Miner, de vrantne Ord og paa hundrede andre Smaating mærkede Søren, at Krigen nærmede sig, den Krig, hvori han skulde være ene mod alle og alle mod ham.

Og saa stod han og stirrede ud over Hegnet

For Øjet havde han de graa Klitter, der laa i en Taage af sivende Rusk og fygende Sand, og en truende Efteraarshimmel, hvis sorte Skymasser, ladet med Uvejr, fo'r af Sted i ilende Hast, som de ikke ret vidste, hvor de skulde brænde løs. Ja, — og saa var der de spredte Hytter rundt om, hvis Døre snart skulde lukkes for ham.

Det havde hørt med tii hans Rigdom at adsprede sig med Naboer i en lun Aftenpassiar, at føle sig tryg ved en hjælpsom Haand og et deltagende Hjerte i Nødog Modgang, at være knyttet til disse Mennesker ved Samlivets og Fællesskabets Baand. Nu var han ræd for at blive plyndret for disse Værdier. Han var fattig nok endda. — Maatte han saa ikke hellere strække Vaaben og holde Dørene aabne? . . .

Men saa de lyse Tanker, der saa ofte havde faret som en frisk Susning gennem hans Sjæl! — De vilde finde ham sovende paa Post, forekom det ham. Disse Tanker, der som skønne Drømme havde gynget hans Sind, naar Aaget laa over hans Nakke, der som muntre Gæster indfandt sig, naar han og Ane var mødige og trætte. Skulde han saa lukke Døren for dem! . . .

Det, han haabede paa, saa' smaat ud, men det groede dog for ham, og skulde han vel kaste en Orav til det voksende Haab! Nej, saa fik han nok ikke Fred og Hvile alligevel ... '

Saaledes vejede han det ene mod det andet, mens han stod og stirrede ud over Hegnet.--

En Dag kom Jens Bjærg ind til ham og sagde blandt andet: „Du skulde ligegodt lade det fare; Folk lider ikke det Planteri."

„A mener, a har Lov at gøre med mit, hvad a vil!"

„Begribeligvis! Det har du; men — æ —! Folk lider det nu alligevel ikke!"

„Vil du ikke sige mig, hvorfor egentlig!"

„Ja, det er ikke saa godt saadan. Du ser jo ikke gerne, at Høvedeme kommer dig for nær, og Folk tykkes vel ilde om at faa den gamle Drift forstyrret for de Pjalt Ris' Skyld."

„Dersom I andre vilde plante nogle af de samme „Pjalt Ris", saa fik det en Forandring i Klitten."

Jens rystede paa Hovedet.„Men der maa vel ogsaa være noget andet i Vejen ?“ spurgte Søren.

„Ja, der er jo dit Avlsvæsen og — æ — saadan et og andet Det er, ligesom du vil være saa meget klogere end vi andre!“

„Vi vil vel allesammen helst gaa efter vort eget Hoved. Og hvad har vi det ellers til?“

„He—nej, saamænd 1“ svarede Jens og spyttede. „Men du er jo da ogsaa i det hele saadan bleven lidt for dig selv, Søren, hvad?“

Søren svarede ikke.

„Og Folk snakker ilde om dig, især, siden du nu ogsaa har taget fat paa Plantagen/'

„Vil du ikke svare mig oprigtig, Jens, hvem tykkes du, der har Ret a eller I andre ?“

Jens kløede sig paa Albuen og vred sig lidt: „Ja, det er det sørgelige af det A synes saa Fanden pine mig egentlig, du har Ret det vil sige paa en Maade. Men alligevel, Søren!. Lad det staa og blive til, hvad det kan; du faar dog ingen videre Fornøjelse af det.“ „Naar a bar taget fat paa noget saa plejer a at gøre mit Arbejde færdigt!“ svarede Søren med fast Betoning.

„Ja, ja, nu kan du jo tænke ved det A syntes ligegodt, a skulde have det sagt,“ sluttede Jens og rejste sig.

Søren gik en Tur ud imellem sine Træer, af hvilke hvert havde sin lille Historie, som kun han kendte. For hvert Fjed, han flyttede sin Fod, kom en ny Historie, som om han vendte Bladene i en Bog. Og saa gik . han og lyttede til Mindernes Sus i de svajende Kviste. Der var Træer, der løftede deres smaa Grene som Faner i Luften, og der var andre, som krøb i Skjul og bad for Livet. —Da han kom ind, sagde han: „Ja, a véd ikke, Ane____?“

„Du skal ikke opgive noget for min Skyld. A tænker vel, a holder ud med dig."

Og saa besluttedes den ensommes tunge Kamp.

XVIII

Søren Brander stod som paa Vagt i et fjendtligt Land for at værne det, der tilhørte ham, mod Overlast

Hver Dag gennembrødes alligevel Hegnene, spidse Horn boredes ind i Digernes løse Sandtørv, der smuldredes og røg som en Taage om brølende Dyrehoveder; hver Dag saa han Flidens Frugter trampet ned; hver Dag den samme evindelige Jagen. — Og saa var han vis paa, at rundt omkring ham sad Skadefryden og lo i Krogene.

Saa rejste tilsidst den krænkede Ret og den stejle Trods sig hos ham, og han besluttede sig til et Angreb, han hidtil havde krympet sig ved.

Næste Dag optog han de første Kreaturer.

Men dette forplantede sig som en Rystelse i Klitten og rejste et Uvejr af vrede Ord og haarde Domme.

Nu var det ikke alene Dyrenes Flokke, der lodes løs imod ham.

Thi ligesaa godmodig Befolkningen er, ligesaa hadsk kan den være mod den, der sætter sig op imod Lands Lov og gammel Hævd. Nu lurede de onde Øjne paa Søren Branders Færd med en vaagen Opmærksomhed baade aarle og silde, og naar de fandt et Fejlgreb, hængstes den skyldige op til Spot og Spe i den offentlige Omtale.Da Søren sad med de første Optagelsespenge i sin Haand, vendte og drejede han dem flere Oange. Loven tilkendte ham dem som retmæssig Ejendom, derom var ingen Tvivl, i Striden havde han Retten paa sin Side, derom var heller ingen Tvivl; — alligevel brændte disse Kroner i Haanden.

Han vidste, hvor ubarmhjertige disse Mennesker vilde blive i deres Forfølgelse; det anede ham, hvor de i Aaringer vilde sejgpine deres Bytte. Han kendte deres Udholdenhed, og endnu en Gang overvejede han Striden.

Dog varede det ikke længe, inden han paany optog Kreaturer, flere end forrige Oang. Det gentog sig atter og atter. Hver Dag havde han Huset fuldt af fremmede Dyr, som Ejerne ikke vilde afhente, og han maatte til Sognefogden, inden Udløsningen fandt Sted. Alle de Knuder og Kneb, der var til, bragtes til Anvendelse, Krigen gik højt i Klitten, og Forbitrelsen tætnede tiL

Imidlertid, Loven og Sognefogden krævede ubønhørligt mere og mere Mønt Beløbene gik i Vejret Paa den Maade blev det nødvendigt at passe paa Dyrene, og saa blev der Stilstand.

Hver ny Optagelse havde virket som et Stød. Man studsede over, at han virkelig turde byde dem Spidsen alle til Hobe og gennemføre det Og hvert Stød virkede atter som et Slag paa den Kile, der adskilte Søren fra det Samfund, hvor han hørte hjemme.

Uden at han fik det at vide, blev der holdt Møder om Skolesagen, og fra nu af udelukkedes han fuldstændig fra alt Samkvem med Klittens Indvaanere. Ved løstløbende og fjendske Ord, der ynglede i Hvermands Mund, mærkedes han som en spedalsk, inden kunde røre uden at blive urén.Den meste Tid af Åaret laa dog Fjendskabet som under Aske; men hvert Aar, naar det sidste Neg var i Hus, blussede det op paany.

— — Søren Branders Aasyn blev alvorligt og aarvaagent som hos den, der ser løftede Vaaben til alle Sider, og de faa Ord, han talte, fik noget af hans Orundstemnings mørke Klang. Han gik dog sikrere og fastere frem for sin Ret, som hans Vilje daglig hærdedes.

Men stundom faldt Tvivlen over ham.

Al hans Omhu uagtet vilde Træerne ingen Vegne komme. Havgusen svøbte sin knugende Kulde om dem, saa de stod og skudrede sig i det kolde, fugtige Sand. Tørken pinte Saften af dem, og skarpe Vinde og Nattefrost sved Bladene sorte i Løvspringstiden.

Og alle disse Fjender af Plantevæksten hærgedt ogsaa den Smule Kora og Oræs, som skulde være til Livsophold. At han gad øge disse Agre, hvis sparsomme Straa Aar efter Aar udraabte hans Afmagt! — Og alle hans Forbedringer og Hundekunster! .... Nej, havde han blot en Plet af den fede Jord inde i Landet, saa havde han da haft en Orund, der yar værd at vove sin Trøje paa, — men dette døde Klitsand, der ikke var til at faa Liv i!

Skulde da al hans Møje rinde ud i det endeløse Øde? Skulde han aldrig faa Bugt med den golde, stridige Jord? Skulde hans Kamp afsluttes i et Nederlag og han staa blottet for Mængdens Spot? ....

Naar hans Øje løb hen ov.er de sygt hængende Orene og de solblegede Oræsmarker, syntes det hele mærket af Døden og viet til Undergang!

En Stridsmand 6I saa Tilfælde vilde sikkert meget gaa under, thi til dette Spørgsmaal, følte han, var der knyttet

andre Værdier end almindelig Vinding og Tab.

Han vankede bag sine Hegn og Jorddiger, hvileløs som Fangen bag sit Oitter ....

En Dag, Tvivlen om hans Værk saaledes faldt over ham, satte han sig paa en Bænk ude i Plantningen og sagde til Ane, der stod hos ham: „Aa! — a er saa træt, saa træt!«

Taareme listede sig frem, da hun saa paa hans lidende Ansigt

Hun lænede sig til ham. Og da lagde han Mærke til hendes falmede Kinder, hvor Rynkerne allerede havde tegnet deres Spor. „Hun er nok ogsaa træt Stakkel!« tænkte han og kyssede hende, mens Graaden trængte paa. —

Da de gik ind og han vaklede, udbrød hun: „Du bliver da vel ikke syg?«

„Det er ikke umuligt!«

Han maatte straks i Seng. En brændende Feber bankede i hans Blod.

„Gud naade os!« sagde Ane og satte sig hos ham. „Vorherre højt i Himlen bo’r! — Vorherre højt i Himlen bo’r, Søren!«

„Ja, han bo’r højt!« hviskede han og kastede sig uroligt paa Lejet.

„Søren’ skal a ikke faa en til at hente Doktoren?«

„Hvem skulde det vel være?«

„Skal a ikke ?«

„Nej!« svarede han næsten barskt, „det maa du love mig, — aah!«

Hun rakte ham lidt at drikke, sad ellers og stirredeud a! de smaa Ruder og tænkte paa Dørene, som

lukkede for dem, og paa Natten, som forestod.....

Ved. Midnatstid talte han i Vildelse. „Kan du ikke høre," tog> han paa Vej, „hvor de hugger i Isen!"

„Hvad er ctet for Snak!"

„De hugger os fra* saa vi bliver landiøse og aldrig mere kommer paa den faste Jord!"

„Saa, saa, saa!"

„Kan du ikke høre, hvor Øksen klinger?" raabte han og sprang op. „Kan du ikke?"

„Jo, jo, men læg dig nu Ii’esaa stille."

Han lagde sig med et Smil, hvori Bevidstheden ligesom blinkede igennem. Men lidt efter sprang han atter op og svingede vildt med Armene.

Siden laa han og klagede sig: „Og de har bundet mig, saa a aldrig kan røre et Lem .... Og saa driver vi ud paa det fæle, sorte Vintervand .... Hvorfor vil du ikke løse mig? .... Aa, tag dog en Kniv og skær Strikkerne over!" . . .

Saaledes fantaserede han, til han ud paa Natten faldt i Ro.

Han vaagnede i den tidlige Morgenstund og aabnede med Møje de tunge Øjelaag. I Lyset fra det svage Dagsskær og fra den lille Lampe saa han Ane, der sad ved Sengen paa en Stol, hvor Søvnen havde overrasket hende paa hendes Post. Det blege, af uredt Haar indrammede Hoved var sunket skraat ned paa hendes Bryst Den venstre, tørre og knoklede Haand hvilede i hendes Skød, og med den højre fattede hun om Sengestokken.

Han tænkte paa, at dette flade Bryst en Oang havde været højt og rundt og at denne graa Hud engang havde været fager. Men alligevel syntes han, at hun

e*nu laa hans Hjerte langt nærmere end den Gang, hun, hans tro og usvigelige Kammerat ....

Med inderlig Kærlighed lyste hans Blik over hendes Aasyn, hvor Livets Kampe havde aftegnet sig, og hvor

noget af baade hans og hendes Historie stod skrevet, og saa slumrede han igen ind med en lykkelig Følelse.

XIX

Men Sørens Vilje var ligesaa sejg som de Rødder, hvoraf han flettede sine Kurve.

Om han end stundom fik sine Tvivl, saa droges han dog stedse med en Naturdrifts Styrke mod sin Marks sandede Muld. Han skænkede den sin Mand-domskraft, at den kunde bære hans Drømme frem. Han omgikkes den aarle og silde i et Kærlighedliv, saa han, ladet ene af Mennesker, ret indlevede sig med den Jord, hvoraf han var taget Det gyngede frydefuldt i hans Sind, naar Muldpladen vendte Jordbølge paa Jordbølge af veldyrket Ager. Og naar han med Skovlen pyntede de regelmæssige Firkanter, der var afgrænsede med snorlige Orøtter, straalede hans Øjne over det fuldendte Værk. — Aar efter Aar gravede han sig længere frem i Sandet — Vel var Jorden trodsig, vel knurrede den, naar Plovjæmet skar gennem den skaipe Lyngsvær, der jo ogsaa blev forstyrret i sin tusindaarige Ro, — men Søren syntes, at der var noget af Livets Lyst og Lykke i at vinde Magt og Herredømme her.

Naar et Menneske paa denne Maade indlader sig med Jorden, saa lokker han alt det ud af den, som den kan give. Det er denne Kærlighed, der nu saa velsom i Tidernes Morgen skaber Liv, hvor der før var tomt og øde. —

Lendum Klit laa paa et af de mest udsatte Punkter i Landet, tæt ved Havet, hvor stærke Storme herskede hele Aaret; de borede mægtige Huller i Klitterne, ruskede Taget af Husene, hylede i Skorstenene, gned og skurede Hedefladerne, der laa aabne og udbredte, og forsvandt saa i lange Suk inde over de mørke Moser. Intet var der til Læ og Ly og Lune for Sæden.

Men paa Søren Branders Lod var der Bælter paa kryds og tværs, der værnede Kornet, som stod gemt i de hegnede Firkanter. Dette kendtes ogsaa paa Sørens Afgrøde. Dertil hjalp desuden flere Forbedringer, Søren indførte, hvilke de slidsomme, men tungvendte Klitboere ikke ænsede, saa meget mindre, som de kom fra den Kant Endvidere sporedes han frem ved de mange Øjne, der var rettede paa ham. Men Hovedsagen var dog, at Søren Brander i den Orad gik op i sit Arbejde, at dette var hans Liv, saa de to Ting ikke kunde skilles, men maatte enten begge lykkes eller begge mislykkes. Og hvor Mandens Liv er hans Oerning, der ydes det allerbedste, thi da staar han i sit Kald.

Følgen af alt dette var, at den økonomiske Fremgang groede, om end smaat, saa dog sin stille Vækst

--En Dag holdt to Hesteprangere, en tynd og

en tyk, uden for Huset

„Goddag, bette Mand! — Her har vi et Par smaa Heste til dig!“ begyndte den tynde og sprang af Vognen.

Sørens Hjerte tog til at banke, men han svarede ganske rolig: „Naa, har I det!“ mens han undersøgte de fremmede Handelsmænd med et prøvende Blik.Han beroligedes fuldstændig ved det paalidelige, enfoldige, næsten fromme Udtryk, den tykke forstod at give sit blegfede, glatragede Ansigt. Han lignede jo ganske en Præst

„Tror du, vi kan gøre et Bytte med Studene?" spurgte han stilfærdig.

„Aa!" svarede Søren langsomt, idet han skottede forelsket til de gule Nordbagger, „det er vel aldrig værdt!"

„Hvis du vil have Heste, saa kan du aldrig i dine Levedage faa et Par, der er saa skønne som disse her!" raabte den tynde og spændte Skaglerne fra. „Nu skal du bare se!"

Søren kløede sig paa Albuen.

„Hvis du faar dem, saa skal a love dig for, at

du skal komme over Bunden.....Om de kan rykke

noget?" Den tynde maatte lé højt „A vilde gerne se det Læs, de lod staa! — Men du er vist heller ikke saa dum, som du gør dig, bette Mand!

Sikken et Fortøj!" vedblev han og trak Søren forved Hestene. „Det er jo — saa bandte han — et Bringestykke som ved en Springhest, — hvad?"

Hestene mønstredes under høje Tilraab og Piskesmæld. Prangeren tumlede dem, saa de arme Dyr ikke vidste, hvad Fod de turde staa paa.

„De er vel ikke for gamle?"

„For gamle ?" raabte den tynde, sprang hen og aabnede Mulen paa den ene. „Vil du ikke selv se! Den har jo et Tandtøj som en treaars Plag!"

„Jeg synes, de er saa magre!"

„Magre! — Vil du ikke sige mig, bette Mand, hvordan de skulde blive anderledes. Nys kommen fra Norge, og siden flakket fra Marked til Marked. Det kan du daogsaa selv forstaa!.....Nej, det er Kernekram!"

sluttede han og smækkede sin flade Haand med stort Kladsk paa Bagen af den ene.

„Ja, det er da ingen Fejl ved en Hest, at den er for mager!" tilføjede den tykke i en mildt bebrejdende Tone.

„En kan jo da se, hvad det er; det forstaar sig!" svarede Søren.

„Naa, tror du saå ikke, du kunde blive kørende?" spurgte den tynde.

„A synes, den ene løfter saa sært paa det ene Bagben?"

„Fortæl os nu ingen Krøniker! Det er vi for gamle til!" svarede den tynde og svingede med Pisken, saa det frygtsomme Dyr trippede.

„A vil da sige dig, min Ven, at den er egentlig den bedste af dem!" sagde den tykke paa sin stille, fortrolige Maade.

Ane og Børnene kom ud. De stod og beundrede de to Nordbagger og ønskede af Hjertet, at det var deres.

„Hvad tykkes du, Ane?" spurgte Søren og spyttede med en eftertænksom Mine.

„Kan det gaa an!" svarede hun lidt ængstelig.

Det havde været en af Sørens kæreste Tanker en Gang at faa et Par Heste. Nu stod de der, og han behøvede blot at gribe til .... Men paa den anden Side, — det vilde koste Havre! .... Ganske vist havde han nogle Kroner liggende, som han strengt taget ikke for Tiden havde nogen særlig Brug for, men det var vel alligevel for vovsomt! —

Hvordan de skulde bytte?„Ja, hvis du ikke glad kan byde os Studene, den graabrogede Ko og hundrede Kroner, saa kan det aldrig hjælpe, vi snakker længere om det!« sagde den tynde og satte sig op i Vognen.

Nej, det vilde Søren da ikke.

„Hvis dine Stude var mere værd, min Ven! saa vilde vi jo ogsaa byde dig noget mere for dem; det kan du jo nok forstaa!«

Prangerne strammede Tøjlerne, Nordbaggerne rejste Hovederne og skrabede i Jorden. „Naa, farvel, bette Mand!«

„Halvtreds!« raabte Søren.

„Trr! — Ja, ja, Held og Lykke med det Det kan heller ikke hjælpe altid at være saa paaholdende.«

— Saaledes fik Søren Brander Heste paa Stalden, om der end kunde være noget at udsætte paa dem.

Det var knap, han kunde 90ve den første Nat efter Handelen, og Dagene derpaa tilbragte han mest hos Dyrene. Imellem han fodrede Hestene, pudsede og striglede han dem. Det var altid Søren som en Oudstjeneste at røgte og pleje sine Kreaturer; hans Haand var karrig paa Slag, men rig paa Kærtegn; og Stalden var ham som en Helligdom, hvis Tærskel han traadte over med en vis Ærbødighed.

Der var ikke længe imellem, at Ane kiggede ind ad Døren til ham.

„Naar de først faar noget mere Kød paa Knoklerne, saa skal du bare se, Ane!« sagde Søren til hende, gik op i Baasen og lod Haanden glide langs den mørke Stribe paa Nordbaggernes Ryg.

„A tykkes, den ene lægger Ørene saa sært tilbage!«

„Ja, a véd ikke rigtig, hvad han bestaar af endnu!« Søren gumlede eftertænksomt paa Skraaen.Noget efter smilede han og sagde: „Saa fik vi ligegodt et Par Heste; hvem skulde egentlig have sagt det, Ane ?"

„Ja, det er morsomt! — Og synes du ikke ogsaa, at det er saadanne pæne smaa no'en? — Vi skal vel til Lendum Marked?"

„Min Sandten skal vi det!" Og Søren gnubbede sig fornøjet paa Albuen.

XX

Der var mange Mennesker, som, da de vaagnede Markedsdagen, saa op mod Skyerne. Og da var der mange hundrede Øjne, der tindrede, thi Vejret var netop, som et Markedsvejr skal være. Fra alle Sider strømmede Folk sammen til den hvide Teltby ved Landevejen, hvor Markedet holdtes. Ude fra Klitvejen kom Søren med Nordbaggerne i rask Trav. Hele Familien sad og bævede i en indre Fryd over Køreturen.

„Det er to, der vil noget!" sagde Søren og strammede Tømmerne. „Ho—a! Ho—a!"

Han naaede en „Studemand"; han syntes næsten, det var en Skam at køre forbi en gammel Kending, men da denne bøjede til Siden, smuttede han om.

„Det er noget andet end Studene!" sagde Ane og saa lyksalig ud.

„Det er to, der vil noget!" gentog Søren, „og de kan ogsaa noget. — Ho—a! Ho—a!" Og Hjertet hoppede i hans Bryst.

Han kørte den Dag forbi alle Studemændene fra Klitten, og da han drejede ind paa Markedspladsen, turde han næppe løfte sit Blik, for han troede, at allesØjne vare rettede mod ham og hans smaa, gule Heste.

Husmandsfamilien arbejdede sig gennem den Myretue «f Mennesker, Dyr og' alskens Tros, som et godt besøgt Marked er, og kom forbi et Telt, hvor mange Klitboere sad og drak.

„Halløj, Søren!" raabte de indenfor.

„Det er bedst, du gaar ind til dem," hviskede Ane, „saa dasker a lidt opad med Børnene."

Søren blev budt til Sæde paa Indre-Bænken, og straks satte nogle Mænd sig udenfor ham paa hver Side.

„Vi kø-ø-rer jo rigtignok kun med Stu-u-de," sagde en rødskægget Mand og hikkede, „men du vil kanske nok drikke en Puns med os for det!"

Søren saa sig spørgende omkring. Han ventede sig ikke noget godt af de ophedede og bredt grinende Ansigter, som vendtes imod ham.

„Hvordan er det, den fjærmer løfter det ene Bagben?" spurgte en.

„Hun er god til at gaa over et Dørtrin!" tilføjede en anden.

„Det kan Jo være, det blot er en Smule Gigt!" sagde en tredje.

„Ja, den vil jo gerne komme med Aarene!" lagde en fjerde til.

Saaledes stormede drillende Bemærkninger ind paa ham, og for hver Sætning slog de alle en raa, skraldende Latter op.

Hvor det gjorde Søren ondt at sidde som Skive for disse hans Naboers og Fællers Haansord. — Var der da ingen Ende paa denne Krig! Intet fredlyst Sted, hvorhen han vendte sig!Han indkrævede en „Omgang« til Selskabet, et Forsoningens Bæger, der i Førstningen lod til at stemme Sindene venligere.

Men en af Mændene, der var vindøjet, og som havde siddet og vrøvlet usammenhængende, rejste sig med eet, som han først opdagede Søren, og sagde til ham: „Med Forlov! Er det ikke Planto ren ?« — Og saa fulgte igen en bragende Lattersalve.

Straks var der en anden, der sagde: „Ja, Søren kan jo sagtens købe Heste, saadan Indtægt han har af sine Træer.«

„Ved at tage i Hus, mener du!« tilføjede en tredje.

Og Latteren haglede ned over Søren som Byger af spidse Naale.

Han opdagede Anes Øjne i Teltdøren, rejste sig og vilde ud.

„Det haster vel ikke,« indvendte de andre, „nu faar vi en Omgang til!«

„Vil I lade mig komme ud!« sagde Søren bestemt.

Mændene paa Bænken klemte ham fra begge Sider, og flere raabte i Munden paa hverandre med truende Øjekast: „Vil du forsmaa vor Skænk? — Vil du trads' vos?«

Sørens Ansigt fortrak sig: „A vil ud!« raabte han, og før nogen vidste det, var hans Fødder paa Bordet, og væk var han over Hovedet paa dem alle.

De stirrede forbavsede paa den tomme Plads, og en af Mændene bemærkede: „Hvad den Karl vil, det vil han! Saa er det det samme.«

„Hvor Fa'n blev han af?« spurgte den vindøjede og væltede sit Glas henad Bordet. . .Men Søren lod de smaa Heste strække ud, hvad de kunde, ad Klitten til. Han mælede ikke et Ord, bare stirrede stift hen for sig, rynkede Panden og trak Læberne fast sammen. Det eneste* bevægelige i dette haarde Ansigt var de dirrende Næsebor.

Ane følte, hvor han maatte lide. Selv sad hun og trykkede sig til ham, mens Hjertet bankede i hurtige Slag som hos den Fugl, der mærker Gribbens Vingeslag over sit Hoved. Og hun tog hans Haand og sagde inderlig blødt: „Søren! Skal vi ikke flytte langt, langt bort fra det altsammen?"

„Aldrig!" svarede han uden at forandre en Mine.

Det var de eneste Ord, der blev vekslede paa Hjemturen. Og Hestene pilede af Sted, som om Sørens indre Uro forplantede sig gennem Tømmen.

XXI

En Efteraarsdag svang Søren Brander Plejlen over den ny Sæderug, der dansede paa Logulvets Fjæl. End ikke i sin Stue havde han saadant Gulv, men han skyede hverken Udgift eller Umage over for det, der kunde fremme Renligheden i hans Tærskelo. Hver Gang han betraadte dette Sted, hvor Markens Velsignelse skæppedes op i Tøndemaal, trak han først sine blankslidte Skifte-Træsko paa. I glad Alvor færdedes han her, og under Ansvar vaagede han husholderisk over, at intet spildtes.

Her stod han lunt inden Døre i den raakolde Efteraarsdag og frydede sig ved de modne Kerner, der sprang frem under „Slagvollen". — Hvis Avlen saaledes vedblev at tiltage, var der Sandsynlighed for, at han til næste Aar blev nødt til at bygge et nytStykke Hus igen. — Ja, saamænd! . . . Bare han kunde holde ud at slide med det! I den senere Tid havde han faaet det saa slemt med Stikken i Brystet og Værk over Lænderne. Men det forstaar sig, det var jo Synd at klage, som han her stod med Huset fuldt af Ouds Oaver, ligefrem stoppende fuldt af dejlige Kærve i hver

Krog og Udskur!---Han troede nu ogsaa nok,

han avlede bedre end de andre Klitboere — tænkte han videre og smilede — se, Driftsmaaden gjorde jo saa meget, og de andre, de havde ikke rigtig . . .

I det samme kom hans Smaadrenge løbende og sagde forpustet ind ad Lugen, at Øget laa og spjættede i den store Skelgrøft og kunde ikke bjærge sig selv.

Med et Udbrud kastede Søren Plejlen og løb paa bare Sokker til Stedet Rask greb han fat i Øgets Manke og rykkede til af alle Kræfter, — men det kendtes ikke.

Børnene joges hjem efter Reb og Redskaber, og Ane stod paa det opkastede Grøftemudder, vuggede med Overkroppen og sagde: „Hvad skal vi dog gøre! Hvad skal vi dog gøre!"

Saa blev der hevet og halet af al Magt men forgæves.

„Hum! hum!" sukkede hun.

„Bare hun ingen Skade har taget!" sagde han. „Vi maa prøve igen!"

Men efter hvert nyt Forsøg sank Dyret magtesløst sammen, hældede Hovedet mod Grøftesiden og vaandede sig i lange Pust.

Søren saa sig omkring som efter Hjælp og sukkede.

Ruskregnen sivede og sivede ned gennem den tykke, taagede Luft og klistrede Øgets lange Haar ind mod Skindet, saa Ribbenene traadte frem som Tøndebaand.Og hver Oang Søren flyttede en Fod, kvasede Vandet ud af hans med Vadmelsklude forsaalede Hosefødder.

„Havde vi bare haft et Par Mænd til!« tænkte Søren. Men han sagde ingen Ting, lod blot Øjnene og Tankerne løbe i Retning af Klithusene. Hans Aasyn mørknedes mere og mere.

Noget efter klagede Ane: „Vi mægter det ikke, Søren, — ene to.«

Ved disse Ord fo'r han ivrig op og raabte med lynende Øjne: „Fat igen! Nu skal hun op!« og saa spændte han sig krum i fortvivlede Tag.

Og han, som ellers var saa varm en Ven af alle umælende, lod det hagle med vrede Ord og haarde Slag ned over sit eget skindmagre Øg.

Men det blev liggende med Kroppen halvt i Vand, skælvende af Kulde og Skræk og Udmattelse.

Da Søren ligesom havde raset Kraften ud, dirrede hans Lemmer af Overanstrengelse, og han følte Graaden i sit Bryst

Saa faldt Mørket paa.

Flere Timer senere fandtes de her endnu i den sorte Nat En Dreng holdt i sin rystende Haand en Lygte, hvis Skin kastede et højst sparsomt Lys over de to dunkle, gravende Menneskeskikkelser og stundom et Glimt paa Spadernes blanke Metal. Der arbejdedes uden Ord. Kun Redskabernes Muslen i Jorden.

Ved umaadelig Møje lykkedes det endelig at faa Dyret slæbt ovenfor til Hvile paa nogle sammenrevne Kartoffeltoppe.

„Saa var det om vi havde en Smule, hun kunde faa ind!« sagde Søren og vred Regnen af sin Hue.

„A véd skam ikke,« svarede Ane, „a tror ikke, vi har mere Skorpionolie!«„Ja, da skulde det endelig være noget, der kunde rive og kradse!"

Ane holdt Lygten frem: „Ok, sølle Dyr! Det løber saamænd af Øjnene paa den!"

„Ja, bette gule Øg, nu er du en slap Karl!" sagde Søren stille og klappede dets vaade Skind. Derefter trak han sin tykke Trøje af og hyllede over det.

„Mon hun staar det igennem?"

„Gud véd det!"

„Det er sandt!" udbrød hun, „vi har da en Slant Petroleum, om den kunde gøre noget godt?"

„Lad os prøve det; det kunde endda være, at det kunde komme tS at rumstere i Livet af hende!"

— — Ingen af dem fik Søvn den Nat. De gik og puslede om det syge Dyr. Eller de stod tavse og stirrede paa det, gysende i den kolde Natteluft.

Hen paa Morgenstunden sagde Søren med eet: „Nu drawer hun!" og saa lukkede det gule Øg for stedse sine Øjne.

„Det var et stort Forlis!" sagde Ane med Taarer i Øjnene.

„Og hun var endda saa møj den skønnest af de to!" tilføjede Søren sørgmodigt.

Saa blev der ikke talt mere om det. —

Da Søren Dagen efter kastede en Grav til det døde Skrog, kom Niels Pind med Bud om, at Søren til Foraarsterminen maatte skaffe ham hans Penge, da hans Datter skulde giftes.XXII

Ved aarelang Udholdenhed var det lykkedes Klit-boerne at tvinge Sogneraadet til at bygge en Skole ude paa Sandene. Det var en enestaaende Tildragelse, og Sejrens Glæde voksede med Murene paa Skolehuset, der var dem et Civilisationens Tegn midt i Ødemarken.

Der var imidlertid ogsaa noget andet, som samtidig tog til at vokse: Søren Branders Anseelse.

Ingen havde glemt, at det dog var ham, der oprindelig havde sat Skolesagen i Gang, og nu, da Sejren var vunden, huskede man det for saa vidt bedre, som Glæden gør Menneskets Hjerte velvilligt

Det afgørende var dog de grønne Træer, der virkede saa frisk mellem Klittens og Lyngens graa og brune Masser, og som hele Tiden vilde drage Opmærksomheden til sig, — de blev et uomstødeligt Bevis, som daglig groede for Klitboernes Øjne.

Ingen kunde nægte, at Plantningen nu stod i Flor, at Flyvesandsbankerne vare dækkede paa den bedste og smukkeste Maade, at Læbælternes Række lunede for Sæden, at Søren dels paa Grund heraf og dels for sin Driftsmaades og Dygtigheds Skyld var den forreste Avismand. Alt dette kunde Beboerne ikke nægte i deres stille Sind. Men dertil kom, at Vurderingsmændene ved Omordningen af Kreditforeningslaanet fandt hans Husmandsbrug saa veldreven, at det nye Laan rigeligt dækkede Niels Pinds Fordring ud over det oprindelige Laan, og at de lod sig forlyde med, at Træplantningen i ikke ringe Grad øgede Ejendommens Værdi, samt, at Søren samme Sommer fik tildelt Diplom og et Sølvstob med følgende Indskrift: „Søren Brander for Træplantningfra Hjørring Discontobank", hvilket stod paa Tryk at læse i Amtstidenden.

Se, saa var der jo ikke længere nogen Grund til at dølge det, som man tænkte.

— En Dag traadte Jens Bjærg og tre andre Mænd langsomt ind i Sørens Stue. Langt om længe kom det frem, om Søren ikke vilde være saa god at retlede dem en Smule, for nu vilde de ogsaa til at prøve.

Deres Miner og hele Adfærd røbede en vis Tilbageholdenhed og Usikkerhed, de varsomme Ord ligesom følte sig frem. Derimod talte Søren med en Fasthed, der ingen Tvivl 'lod tilbage, og Ordene ledsagedes af et Blik, der ingen Hindring syntes at ænse. Hvad han i mange Aar havde gennemlevet, gjorde hans Ansigt udpræget frem for de andres. Livets Kampe havde gjort ham til en moden og myndig Mand.

„Naa, I vil ogsaa tU at tage fat!“ sagde han og saa vist paa Mændene.

Ja, det skulde da forsøges.

„Se, for det første skal I i Planteforeningen, og siden skal a nok sige Jer, hvordan I skal bære Jer ad.

— Men det, I planter, skal lyses i Hegn!“

Ja, det skulde jo saa. —

„Naar bareste det nu vilde gro ude hos mig!“ ønskede Anders Bak.

„Lad os blive fri for den Snak!“ svarede Søren affærdigende.

„Ja, men Bunden er saa nederdrægtig sur, Søren 1“

„Ser du, Anders Bak! Dersom nogle Træer gaar ud, saa maa der jo andre i Stedet. Gaar de halve ud for Eksempel, saa maa du plante efter, og hvis de gaar ud allesammen, saa maa du jo om igen;

En Stridsmand 7saadan gaar det jo til. Men tilsidst kommer de alligevel til at staa der, hvis du vil!" sagde Søren med

Vægt.....‚Stop Piben, vær saa god! — Og saa

kunde vi gaa en bette Tur udenfor."--

„Det er s’gu en Fomøwels at se det!" bemærkede Jens Bjærg, da de kom ud i Marken.

Søren vendte sig og sagde halvt spøgende over Akslen: „A har altid syntes, at det var skønt, om Folk kunde se noget nær, hvor En boede, he!"

„Nu har du tilvisse et skønt Hus!"

„Det kan jo gerne gaa an . . . Men vil I nu ikke se!" vedblev Søren og pegede paa Sivene, der stak frem langs Agerrenerne, og Lyngen, der kom listende. „Det er straks kendt, naar En ikke justement kan hænge i Selen hele Tiden. Og siden a fik det lede Hold i Ryggen, saa kan a ikke holde ud saadan som før ... . Og meget er her jo ogsaa til eet Menneske at overfare!" sluttede han og slog en Bue i Luften med Pibespidsen.

„Klitten er jo baade ond og god!" sagde Jens og strøg sit lange Skæg. „Men tho vi hugger os igennem li’esaadanne!"

„Hvor der er en Vilje, der er jo ogsaa en Vej!" svarede Søren. „Ja, der er. — Men for Resten kunde det være, det var klogest, har a sommetider tænkt, om hele Klitten blev plantet til og vi fik et Hjørne god Jord et andet Sted!"

„Den var saamænd aldrig en Kerne for god til det!" sagde Anders Bak og spyttede, „aldrig s’gu det mindste!"

„Nej, en Mærsk er den jo ikke!" tilføjede Trine-Lars og rømmede sig.

„Vi kan jo nok leve her," tog Søren igen Ordet, ,.men—æ— hvis vi samlede alt det Arbejde, vi nuspreder over det store Areal, sammen paa en bette Plet rigtig god Jord, vil a sige, saa skulde En tykkes, det kunde frugte, saa det basked’ til noget — hvad?"

„Jo, men det er med at faa Kloerne i den!"

„Ja, det er jo det! Og saa ved vi nok, her har vi det jo saadan mere rummeligt!" . . .

„Sikke Byg! Sikke Byg du har, Søren!" sagde Trine-Lars og vuggede med Hovedet

„Det er rigtignok ogsaa bedst her inde i Læ af Træerne," svarede Søren, „men det kan rigtig godt gaa an li’esaadanne!"

— Efter at have sét paa alle Herlighederne, efter fra det højeste Punkt i Plantagen at have sét flere Mil over Land og Hav og talt mange Kirker vendte de tilbage til Sørens Stue, hvor Ane trakterede med Kaffe. Søren gik til sit Hængeskab, tog Sølvstobet der var omhyggelig indpakket i Papir, og satte det frem paa Bordet

Og Mændene eftersaa det nøje baade indvendig og udvendig, den ene efter den anden.

Ved Aftenstid, da de fremmede vare gaaet sagde Ane: „Aa, jeg er saa glad og godt tilpas, Søren!"

„Der er jo baade ond’ Daw’ og god’ Daw’ til, min Pige!" svarede han og kyssede hende, hvorefter han begyqdte at klæde sig af.

„Tho a bliver saa stind som en gammel Helmus!

— A kunde nok trænge til noget Benmel, he! he! — Ja, det er noget styv Straa, der gror paa Sandet he!

.....— Du kommer mins’æl til at tage ved mine

Bowser, Ane! .... Det Hold gør da ogsaa nedersaksisk ondt i Aften!"

Snart efter sænkede den lyse Sommernat sig som en smuk Drøm over Jorden.

7*XXIII

Saa var der kommen en tung Tid for Søren Brander.

At Pine og Værk plagede hans Krop, regnede han for intet imod det, at Kraften sivede bort af Sener og Muskler, saa han for hver Morgen, han vaagnede, følte sig mere magtesløs end den foregaaende Dag.

Før havde han i sit Legems Styrke haft en Foryngelsens Kilde, der daglig tilrislede hans Sind Friskhed, men nu tørredes den langsomt ud. At han saaledes mærkede Livskraften rinde, gjorde det til saa tung en Tid, og krumbøjet slæbte han sig frem over sine Agre.

Paa Marken skønnedes det snart. Grøfterne væltede sammen, Sivene skød op, og Lyngen, som han i sin Tid havde jaget ind i Heden, kom ktybende frem igen. Den stædige Jord, som han i sin lange Tid havde tæmmet, rejste sig nu imod ham. Hvert Punkt paa hans vide Arbejdsmark kaldte paa ham, — men han havde intet at svare, intet at vove, intet at vinde.

Nu mærkede han for første Gang den stille, ensomme Natur omkring ham som Tomhed. Han længtes efter Lyd og Bevægelse, thi den brede, vidtstrakte Ro trættede og trykkede, denne Lydløshed til alle Sider lagde sig knugende over hans Sind. Alt levende syntes ham at stivne i en Dødsens Stilhed, gennem hvilken han kun kunde høre Sukkene fra hans eget Bryst . . .

En Dag kom han tungført stavrende ind i Stuen. Paa den voksblege Hud piblede Matheds Sved frem som smaa Perler, de mørke, brune Øjne skinnede sygt, træt sank han ned paa Sengen og hostede voldsomt

Ane kastede sig hulkende over ham. Men da Søren kendte sin .Ungdoms Elskede i sine Arme, da lo det iden gamle Sliders Bryst, mens hans Blik paa samme Tid fyldtes med Taarer. — —

Saa var den ældste Søn kommen hjem til det sygnende Husmandsbrug, der snart igen kom i Skud. Og Søren rokkede om med Haanden over Lænderne og frydede sig over Sønnens raske Haand og smidige Lemmer.

— Her var Ungdommen! — Det var ham selv igen paa en Maade! — Her var Fortsættelsen , . . Og saa lagde Genskinnet af hans egen Ungdom Glædens Smil over hans Aasyn.

— Men Sønnen var ofte ude til Forlystelser og Legestuer og kom ofte hjem i en Tilstand, der vakte mørke Minder hos Forældeme.

Saadanne Aftener laa de søvnløse, mens Tankerne gik baade frem og tilbage. Det var en Gang for mange Aar siden, at der var en, der foretog lignende Udfarter fra det samme Hus. Ingen af dem havde glemt det.... Naa, godt og vel havde al Ting siden vendt sig for dem, Gud ske Lov! Men der var jo alligevel saa meget at tænke efter, naar de saadan om Aftenen laa og ventede paa Sønnen.

— Hvordan mon Livet vilde vende sig for ham?

— Og de andre Børn? — Ja, Fremtidens Veje kunde ingen granske ...

Det var ikke saa godt for saadanne fattige Børn! Tidlig ud at tjene paa mange forskellige Pladser, altid mellem fremmede, altid at vokse op under fremmede Øjne .... Men saadan var jo Fattigfolks Lod.

Saa laa de og kunde ikke falde i Søvn og lyttede efter Fodtrin. Mange Gange holdt de Aandedrættet, naar de syntes, at nogen puslede eller Dørklinken rørtes,

— men saa var det Vinden.Saaledes Iaa de hede af ængstelige Tanker og foruroligede af disse underlige Lyde, som den mørke Nat har saa mange af. Det traf ogsaa, at en af dem rejste sig og gik ud i Stald og Bryggers eller til Døren og saa ud i Natten.

Det var jo deres Barn, de ventede ude fra de mørke Veje.

XXIV

Søren Brander laa nu hele Tiden i Sengen, klagede sig for Brystet og hostede og harkede Blod og Slim og grønne Væsker, — og kunde ikke komme til Ro.

— Naar Øjet nu ikke mere kunde se denne Verdens Lys? — Hvorledes vilde Mørket blive? — Naar Døden havde suget den sidste Smule Marv, naar kun de hule Knokler var tilbage og hans Legeme var bleven et Aadsel? ....

Det blev en hel Række ny Spørgsmaal, som holdt paa at bore sig ind hos ham, og som han ikke kunde blive kvit

Ane bad i Løndom enfoldig for hans Sjæl, og hver Dag læste og sang hun for ham af Salmebogen og talte ogsaa til ham om Oud, som skænker Liv og Død og alle Ting, og som har et godt Sted og et blødt Leje til alle dem, der er udslidte, trætte og besværede. Han syntes, det var kønt og rart at høre de gamle, højtidelige Ord og Toner, — men der var intet sikkert Svar for ham deri.

Saa kom der en sælsom Nat.

Han mærkede over Sjælen ligesom et Pust der vakte hans aandelige Evner til en ukendt Klarhed. Det var Suset af Dødsengelens Vinger.Og det var, som han fik sit Liv paa Afstand og kom ud paa den yderste Livets Pynt.

Herfra saa han i et eneste Overblik alle sit Livs Oplevelser. Der laa det for ham alt, hvad der var sket siden den Tid, han først kunde mindes, og indtil denne Stund, det smaa og det store og det, som han forlængst troede sænket i Glemsel som Sten i Vand: et helt Livs Minder, myldrende frem i et Nu.

Og disse Minder fik Mæle. Men de talte Bebrejdelsens tunge Ord, det forfærdelige Sandhedssprog; de anklagede, forbandede og fordømte, og der var som tusinde Tunger, der raabte imod ham ....

Slaaet af Rædsel vendte han sig bort til den anden Side, — men dér saa han fra Livets yderste Pynt kun Dødens sorte, glidende Strøm. Og af alle hans Livs Minder var der ikke eet, som kunde bære ham over.

Da forstod han, at der gives et eneste stort Livsspørg-smaal. Han sank i Knæ for den tusindtungede Anklage og skælvede for Dommen.

Saaledes laa han den hele Nat.

Saa begyndte hans Barnealders Klokker at ringe, og der blev saa stille i hans Indre som i en Kirke, hvor Menigheden sidder med bøjet Hoved. Nede fra Sjælens Løndyb, hvor Bamemindeme havde siddet gemte i mange, mange Aar, tonede de nu som en hellig Sang gennem Stilheden, og hans Moders Røst sagde disse faa Ord: „Fader vor! Du som er i Himlen!"

Uvilkaarligt foldede han sine Hænder, og da disse gamle Ord paany blev levende paa hans Tunge, stod det saa fast og sikkert for ham, at naar han skulde glide ud over Dødens Vande, saa vilde en kærlig og almægtig Haand gribe ham og holde ham fast.--Om Morgenen sagde han til sin Hustru: „Det bliver snart Flyttedag for mig!"

Hun hældede sig over ham og sagde, at han jo godt kunde komme sig igen.

„Nej, der har været Bud efter mig! .... Det er, som jeg har været ude at tjene og skal nu hjem igen. Hvis jeg skulde prøve det een Qang til, Ane, saa vilde jeg lægge mere Mærke til, at der er en Himmel oven over Jorden, for . . . ." Han blev afbrudt af et Hosteanfald

Hun rettede paa Puderne. Taareme dryppede fra hendes Øjne.

„Aa, ja!" — sagde han igen — „hver har jo sin Tjeneste; jeg har haft min. Vi er i Qrunden Tjenestefolk alle sammen! Og saa en Qang kommer den store Flyttedag!"

Han tog hendes Haand og blev ved at holde den fast; den skulde være det sidste, han vilde slippe her.

For sidste Qang lod den gamle Stridsmand saa i Tankerne Blikket glide over sine Agre, der bølgede bag grønne Hegn, det lille Kongerige, han havde erobret fra den raa Klit Og saa sagde han til Sønnen: „Lad mig se, min Dreng, at du aldrig giver dig fortabt! Jeg skal nemlig sige dig, hvad du gerne kunde tænke ved imellem Stunder: den, der vil noget, han kan ogsaa noget!"

Han døde en let og rolig Død.

Rundt omkring hans Plantning er andre voksede op. Og naar Vestenvinden farer hen over de jydske Klitter gennem Naaletræernes Toppe, saa suser det højtidsfuldt og sørgmodigt om Søren Branders Eftermæle.